

м. Київ

Газета заснована 1 вересня 1989 року

Наш індекс 61671

Євген СВЕРСТЮК

Европейський вибір — ВИБІР ВАРТОСТЕЙ

В українській мові слово **вартості** дещо відрізняється від слова **цінності**, бо з тим останнім більш пов'язані материальні цінності.

Коли говорять **Европейський вибір**, то здебільше мають на увазі політичну орієнтованість і матеріальний достаток.

Насправді ж за тим поняттям стоять вибір засадничих вартостей — вибір **свободи, прав людини, закону**.

Куди втікає від царя Івана Грозного князь Курбський? На Захід.

Куди втікає від свого батька Петра I його син царевич Олексій? На Захід.

Куди втікали від того ж царя сподвижники гетьмана Мазепи? На Захід.

Де рятувалися дисиденти, щоб уникнути ГУЛАГу? На Заході.

А куди втікала донька Сталіна?

Перелік можна продовжити. Але уточнимо, що всі ці люди в пошуках свободи і права зробили **Европейський вибір**.

Чи значило це, що в Росії не було ні свободи, ні права?

Якась свобода і якийсь закон і тут був, бо ж мільйони людей тут жили...

Тільки щось не пригадується, хто з Заходу втікав до Росії і знаходив тут захист.

Справа в тому, що на Заході ще від часів Римського права закон був жорстким, але один для всіх.

В Російській імперії, чи то до революції, чи після, закон до певних осіб «не застосовували», а застосовували, і суворо, тільки до ворогів або до тих, хто критикував владу.

Так само і дозвона свобода: комусь вона була «волгоютою», а для більшості була **свободою раба**.

Тому то говорили про Московію і Росію як країну рабства і чужинці, і самі росіяни. І колись, і говорять тепер.

І втеча на Заході стає масовою.

А тим часом застереження поета ззвучить актуально і досі:

*Нема на світі України,
Немає другого Дніпра.*

Але так само актуально звучить і його поклик:

*Коли ми діждемося Вашингтона
З новим і праведним законом?
А діждемося-таки колись.*

Отже, йдеться тут про вибір вартості — **свободи і закону**. Йдеться про запровадження людського ладу у своїй країні. Про повернення людині гідності ГОСПОДАРЯ.

Не всі люди в Україні розуміли Шевченка і не всі приймають його слова

сьогодні.

Для декого тепліше в тій звичній атмосфері, до якої вони пристосувалися. Влаштовувати справи по блату чи за хабарі легше. Відбірюватись легше, ніж виконувати обов'язок. Дотримуватись закону важче, ніж обмінати закон.

Але молодь втікає від тих рабських умов у чужий світ, де треба важко працювати, зате є порядок. Для людської душі дуже потрібний лад.

Західний світ далекий від ідеалу. Він різний. Свобода там часто межує з розпустою. Демократія часом карикатурна. Лібералізм межує з безпринципністю. І люди там теж різні.

Але коли ми говоримо про вартості, то маємо на увазі щось глибше, що закоренилося в серцях, у свідомості, в звичках людей.

Говоримо про норми. Правові і моральні норми карбувалися віками. «Нагадаємо велику і просту істину, — пише Ортега-і-Гасет, — що людина передусім і більш за все спадкоємець. І саме це, а не щось інше, докорінно відрізняє її від тварини. Тільки ж усвідомити себе спадкоємцем — значить отягти історичну свідомість».

В тому розумінні Европейська Спільнота є об'єднанням зовсім різних

народів, які бережуть обличчя, плекають свою історичну пам'ять, а єднаються на грунті спільних економічних і політичних інтересів.

Тварини, у яких є протилежні бажання, нападають одне на одного. Щось подібне було і у вождів у ХХ столітті. Європа в мухах доходила азбучних висновків.

«При зустрічі протилежних бажань людина звертається до моральних вимог справедливості і любові. В них заключається найміцніша умова запровадження миру між людьми для закладення спільнії дружби і братерства». Коли ці слова писав український філософ XIX ст. Памфіл Юркевич, він не натякав на Російську імперію, яка більше думала про розширення своїх кордонів. Польський Кант, він обґрунтovував християнський принцип миротворчості, бо саме в ньому закладені творчі потенції.

«Людина відчуває моральний потяг до людини як для того, щоб від її слова і її думки сприймати внутрішнє будження, живити і виховувати ними свою душу, так і для того, щоб у свою чергу відкрити їй свою душу, свої бажання, радості і страждання. Тут ми маємо так зване почуття людяності, яке дає нашому роду вище значення серед інших одушевлених істот нашого світу і яке ображається виявом усякого ворожого ставленням однієї людини до іншої».

На тлі історії закритого суспільства, будованого на теорії класової боротьби, ті слова сьогодні опримонюють і нареклюють іншу алтернативу — щирості, одвірності, співчуття. Вони по-родженні справжньою релігійністю, для якої все добре не тільки добре, але й священне. Людина має бути гідною свого Творця.

Закінчення на стор. 2

Â ÖÜÎ Ì Ö × ÈÑËÍ:

ГА ТÍ ×ÀØÓ ÁÓÉÍ
ÑÉÍ ÁÍ Í NAÖÉT

3

ÁÍ 1025-ßí××ß
ÖÐÄÜÁÍ Í ß ÖÐÄÍÍ È

8

ÑÐÍÁÍ ÈÉ ÄÇÄÍ Í ×Í È
ÖÓÓ ÈÍÖ

10

ÀÄÑÈÉÚ ÑÖÓÑ:
ÑÔÍ ÁÆÄÍ Í ß

12-13

Ý Í ÁÇÍÍ
Í . ÇÄÄÍ Í ß ÁÍ ÚÍ ÁÍ

15

День Незалежності України в Одесі

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИБІР...

Закінчення.

Початок на стор. 1

В нинішній ліберальний Європі такі слова не в моді. Але саме вони зрошували той ґрунт, на якому формувалися правові й культурні інституції, що творять обличчя Заходу.

Зрештою, і за нашою пам'яті там було і є кому нагадувати абетку нашої культури, в основі якої лежать духовні вартості.

«Поняття вартості, — пише філософ Третеван, — пов'язане з поняттям обов'язку... Нам притаманна вартість, бо ми одержуємо її від джерела вартості. Це — те, що я для початку можу підвести під поняття Бога. Ми знаємо, що Він дає нам вартість. Ось чому вимога вдос-

коналення, що стоїть перед нами, — це абсолютна не обумовлена вимога».

Однак не забуваймо, що і в Україні, і в Заході більшість людей черпає усю цю мудрість не з філософських книг, а просто з катехизму, який пригадує Страх Божий як початок усякої премудрості.

Зауважмо при цьому, що логічні аргументи тільки вчать, а виховує і тягне за собою добрій вчитель, добрій приклад.

В тому відношенні різниця між Україною і Заходом невелика. Часом потяг до релігії в українців навіть більший, ніж на Заході. Різниця є саме у вихованні обов'язку, тобто в дотриманні слова і дотриманні принципів. Чотири по-

коління проходили школу партійності, яка ставила понад усе партійну вигоду і уневажнювала всякі принципи, що суперечили корисності. А тим часом обов'язок — це імператив, що діє всупереч корисності. Звідси і твердий закон, який виконується всупереч резонам вигоди.

Моральний релятивізм комуністичного виховання фактично розмивав підвалини виховання особистості. А відтак і сама особа практично була універсальністю, тобто використовувалася як знаряддя. Людина може бути метою і не може бути засобом. Цей кантивський постулат по суті є основою прав людини.

Совєтські вожді формально визнавали і навіть підписували «Декларацію

прав людини і громадяніна», ухвалену 10 грудня 1948 р. в ООН. Але на практиці судили людей, які посилалися на права людини.

При такому поводженні з людиною у неї вироблялося пристосовництво і вища його форма — кар'єризм, що не визнавав моральних заборон.

Саме з цим зараз маємо справу, коли говоримо про корупцію, недієвість законів та відсутність права.

Водночас за 20 років обличча країни змінилося. Прівра між Україною і Заходом стирається. В умовах свободи зростає творча енергія людей. «Часи змінюються і нас змінюють», — говорить латинська прислів'я. Людина повертається обличчям до заботи істини: духовні вартості і традиції стають визначальними в житті суспільства, яке прагне повернути собі почуття гідності і самоповаги.

Олександра ПОПЕЛЮК, м. Чернівці

СПРОСТУВАННЯ МОСКОВСЬКИХ МПТІВ

«Київ став духовним центром християнства в цьому великому регіоні Східної Європи».

**Варфоломій,
Вселенський Патріарх**

Напередодні святкування 1025-ї річниці Хрещення Київської Русі багато хто сподівався, що разом будуть святкувати УПЦ КП і УПЦ МП і що наблизилось об'єднання православних християн України в єдину помісчину УПЦ. Обнадіювало зближення представителів двох Церков. У Мистецькому Арсеналі Святійший Патріарх Філарет і Блаженніший Митрополит Володимир тричі привеслидно поцілувалися.

Тему об'єднання продовжив президент Віктор Янукович у палаці «Україна».

Але гості з Москви, патріарх Кирил і президент РФ Путін, не захотіли зустрітися ні з народом, ні з Святішим Патріархом Філаретом. Тут пригадується святкування 1020-ї річниці нашого Хрещення, коли на запрошення Президента Віктора Ющенка в Київі перебував Вселенський Патріарх Варфоломій I. Напередодні тієї візити, 28 липня, Президент України В. Ющенко підписав Указ про нагородження Вселенського Патріарха Варфоломія орденом Ярослава Мудрого I ступеня за визначну церковну діяльність, спрямовану на піднесення авторитету Православ'я в світі.

Та нині ця світла мить в історії Української Православної Церкви навіть не згадувалася. І серед гостей представників помісних Православних Церков — не було Вселенського Патріарха Варфоломія. Молебень відправив патріарх Кирил. Усе це відбувалося за залишними парканами, куди людей не пускали.

Тож справжнє всенародне святкування 1025-ліття Хрещення Київської Русі відбулося 28 липня, в день рівноапо-

толного Князя Володимира.

Після святкової архієрейської Літургії у Володимирському соборі людське море з хоругвами, церковними піснеспівами вирушило хрестовою ходою до пам'ятника Великому Князю Володимирові, на ту ж Володимирську гору. З людьми (кажуть, 25 тисяч) і священнослужителями (біля двох тисяч) йшов і Святійший Патріарх Київський і всієї Русі-України Філарет.

Урочистості і святковостиї нашій хресній ході додали українські народні строї — жіночі, чоловічі та дитячі вишитанки. Обличчя людей випромінювали радість, бо вони прийшли сюди не примусово, а за по-кликом душі і серця.

Відслуживши молебень, Святійший Філарет звернувся до людей і виголосив пастирську проповідь, зrozумілу і жадану. Він закликав народ до молитви за єдність українського Православ'я в Україні, за спасіння, за Україну.

Шкода тільки, що під час такого великолітнього народного святкування не було оприлюднено Послання Вселенського Патріарха Варфоломія до побожного українського народу з нагоди 1025-річчя Хрещення Київської Русі. Зрозуміло, чому про це послання мочувати представники так званої канонічної Церкви в Україні. Воно адресоване українським від нашої святої Константинопольської Матері-Церкви, українському побожному народові, який саме й прийняв хрещення 988 року Божого.

Ми чуємо в посланні голос справжньої, рідної Матері-Церкви.

Мати-Церква зичить нам добра і хоче, щоб в Україні була єдина Православна Церква: «Вселенський Патріарх затасмчений і стурбований існуючими та виникаючими розділеннями в Православ'ї в Україні».

Патріарх Варфоломій підкреслює, що рівноапостольні греки Кирило та Методій «не нав'язували грецьку мову і цивілізацію слов'янам (грецький світ), але поважали їхню мову та національну самобутність... Ми молимося і віримо, що люди України об'єднаються в їх спільній вірі, а також через їх повагу до своєго походження, ідентичності, етнічної свідомості і мовної особливості».

Отже, Мати-Церква поважає українську націю, її мову, культуру, а самозвана московська «п'ється» про свій «руський мір» в Україні. Але ж Україна — це споконвіків наш,

руський, тобто український світ, створений Господом Богом. Русь — це Україна, а Росія — це Московія!

Послання спростовує мітотворчість наших сусідів про «колиску трьох братніх народів», про «старшого брата», про українську мову, «якої», — твердять сусіди та їх апологети в Україні, — ніколи не було, нема і не буде».

Мати-Церква стверджує: «Київ став духовним центром християнства в цьому великому регіоні Східної Європи».

Це голос Матері-Церкви, це правда, а не московський міт.

Дуже влучно назвала відома українська письменниця, педагог із Одеси Галина Могильницька свою книжку про московські міти та історичну правду «Мітотворчість як обґрунтування історичного мародерства». Пора вже зрозуміти всім — і великим, і малим московським гостям — і перестати грішити, дурити світ, і розпочати нове життя, чесне і правдиве, по-людські взаємно доброзичливе. Послання Вселенського Патріарха Варфоломія хай допоможе нам викинути на смітник історії неправду московській мітотворчість.

Дай, Боже, здоров'я Все святійшому Патріархові Варфоломію, щире спасибі Матері-Церкві, що признається до нас, шанує нас, піклується нами.

Слава Богу!

P.S. До редакції «Нашої віри» надійшло повідомлення від п. Оксани з Торонто, що по телебаченню в Канаді показали приїзд Патріарха Кирила з Президентом Путіном до Києва, і їх супроводжували десятки тисяч святково одягнених прочан.

Відомо, що Святійший — великий магістер піару. Телевізійники зробили йому монтаж і присдали до нового величезного процесію, що супроводжувала Патріарха Філарета на другий день після виїзду московських гостей...

Світлина Соні Куріян. Аргентина

СТРУМІНЬ ДУХА

Олексій БРАТКО-КУТИНСЬКИЙ

На початку було СЛОВО і СВІТЛО

Кожна людська громада, щоб жити й розвиватись, а не розпорошуватися пилом на вітрі історії, мусить виробити певний комплекс світоглядних ідей, систематизованих щодо місця громади у світобудові та відповідної регламентації поведінки її членів, коротше, мусить мати свою ідеологію. Тисячоліттями формувала свою ідеологію й українська громада, доки не потрапила в етнографію імперії, яка намагалась підмінити національні цілі імперськими, розгортати культурні здобутки нації і перетворити її на слухняне, бездумне і безликє «населення» імперії. Нині, коли час імперії минув, маємо поновити свою національну ідеологію, нагадати мету нашого національного життя і цілеспрямовано продовжити свій тисячолітній поступ, пригальмований наглими нападом зла і темряви.

Щоб ненароком на втратити на манівці, будемо поновлювати свою ідеологію від самого початку. А почалось її формування «В ті часи, коли все наєщне в сій з'явилось, ось коли. В ті колишні часи, коли все наєщне ніжно вимовилось, ось коли...». Цитовані рядки про створення світу зустріяли з шумерської космогонічної поеми «В предвічні дні, в безконечні дні», складеної, наймовірніше, в середині III тисячоліття до н. е.

Аналогічну картину світотворення дано в Євангелії св. Івана: «На початку було Слово... і життя було в Нім, а життя було світлом людей». В обох текстах йдеться про творення світу триєдностю Слова, Світла й Життя. «Насує», тобто житя, в Світі (Світлі) «з'явилось», «ніжно вимовилось», записали шумери. Життя було Світлом і було воно у Слові, записав св. Іван-евангелист через дві тисячі років. В обох текстах йдеться про творення світу триєдностю Слова, Світла й Життя. «Насує», тобто житя, в Світі (Світлі) «з'явилось», «ніжно вимовилось», записали шумери. Життя було Світлом і було воно у Слові, записав св. Іван-евангелист через дві тисячі років. В обох текстах йдеться про творення світу триєдностю Слова, Світла й Життя. Ця триєдність творить світ і надалі. Вона виступає як єдиний Бог-Творець, що має три іпостасі: Бог-Отець (Світло, Сила), Богиня-Матір (Слово, Знання) і Бог-Син (єднання Батька й Матері, взаємотяжіння протилежностей, коротше — Життя).

Наведені вище шумерська і християнська форми виразу однієї і тієї ж концепції світотворення можуть доповнюватись іншими формами виразу цієї концепції — ассирійською, єгипетською, кельтською, германською, скандинавською, скітською, слов'янською, індійською, даоською тощо.

У цих формах кожна з іпостасей Трійці набуває нових назив і характеристик, що цілком зrozуміло, оскільки можливості і форми проявів кожної іпостасі безмежно широкі.

Сучасна (порівняно дуже молода) школа пізнання, звана «наукою», яка, до того ж, обмежилась застосуванням лише об'єктивних методів, і та здатна викласти концепцію світобудови з дещо ранішого

так глибоко входять у мову, мислення, національні традиції, що вже не сприймаються як щось зовнішнє, як незалежна від нації система ідей, як ідеологія у сьогоденному розумінні цього слова. Разом з тим, такі ідеології є найфундаментальнішими чинниками етнотворення і визначають основу всього національного життя.

Найбільш стислим виразом національної ідеології,

виявляємо в їхній основі одну і ту ж ідеологічну структуру триєдності, один і той же **образ триєдиної космотворчої, життєдайніої сили: Батько-Богон; Матір-Вода; Дитя — все Суще.**

Трохи вище згадувалось, що однією з іпостасей Першотворця Світобудови (Життя) постало Слово. Справжнєзвучання першослова є божественною таємницею. Яким же

зати з певністю. Жодне!

Наша певність ґрунтуються на урахуванні певних фізичних законів. Справа в тому, що звучання слова є енергетичним проявом певної послідовності коливань певних частот. Як свідчить сучасна квантова фізика, всесвіт — це система квантованих полів, а будь-яке квантоване поле — це система коливань певних частот. Взаємодія квантованих полів відбувається тоді, коли між частотами коливань полів досягається резонанс. Володіючи знаннями резонансного впливу тієї чи іншої послідовності частот, теоретично можна творити квантовані поля, змінювати їх, тобто творити що завгодно, у тому числі світло і твердь. Оскільки існуючі в сучасних релігіях варіанти промовляння Першослова не творять ні світла, ні тверді, жодне з них не є істинним. Виникає питання: якщо названі слова не є істинними, то чому вони не втрачаються віками й тисячоліттями, як втрачаються всі неістинні слова?

Відповідь на це запитання полягає в тому, що існуючі сьогодні форми слова є подібними до істинного, а між істинним і його подібностю є енергетичний та інформаційний зв'язок, який передає подібностям певну частку сили істинного.

Так ікони полегшуєть молитвуючим встановлення зв'язку з Богом, отже є джерелами Божественної цілющої енергії. Так і слова сучасних мов, подібні до Першослова, того, хто їх промовляє, сполучають незримим, більш чи менш потужним каналом, з актом космотворчості, роблять його співучасником невпинного, споконвічного процесу світотворення. Зрозуміло, що Першослово — не єдине надбання людства. За ним іде течія слів та ідей.

Оскільки космотворча сила триєдності, то прадавня абетка позначала Першослово знаком Трійці. Більшість знаків абетки побудовані на образі Трійці-Тризуба. Ще й по сьогодні маємо в абетці літери ШЩ ТМЕ Є Ж, що є нічим іншим як іпостасями Трізуба. Панування символу Трійці-Тризуба в абетці цілком природне, оскільки вона символізувала саме образи і поняття Світобудови, тобто прояви триєдиної космотворчої сили — Священної Трійці. Зовсім не випадково аналогія між поняттями абетки і поняттями світобудови виражена в Об'явленні св. Івана Богослова: «Я Альфа і Омега, Перший і останній, Початок і Кінець».

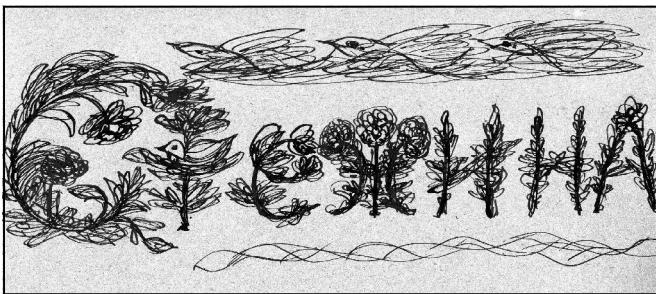
Твір Наталії Аксьоненко

час, а саме від появи світотворчої Трійці з Абсолюту. Реальність Абсолюту сприймається нами як порожнеча, тобто не сприймається зовсім. Такий феномен сприймання зумовлений тим, що всі сили цієї фундаментальної реальності повністю врівноважені, отже, ніяк не виявляють себе. Однак це «велике ніщо» (Абсолют, Вакуум, Дао і ін.) нічого не містячи у собі актуально (в проявленому вигляді), є абсолютно реальністю, що ховає у потенції всі можливі стани, частки, форми і вияви. Творення ідеологій є неминучим соціальним явищем, оскільки ніяка людська спільнота не спроможна на поступ без усвідомлення єдиної мети, обґрунтованої певним світоглядом та узгоджених засобів досягнення цієї мети.

Творячись століттями і тисячоліттями, національні ідеології

як правило, є національна символіка. Українська національна символіка — знак Трійці (Тризуб) і барва Трійці (злато-жовте сієво вогненної батьківської іпостасі та блакитне вологої материнської, поєднані разом) — незаперечно свідчить усьому світovі, що в основу формування української національної ідеології покладено систему найглибших істин космології. Космологічне вчення про Святу Трійцю стало основою для становлення ідеології етносу майбутнього України. Воно формувало його світогляд, мислення (образне й понятійне), словниковий фонд і весь устрій життя. Минули тисячоліття... Аналізуючи сьогодні українську мову, фольклор, звичаї, святкові обряди та інші прояви національної ментальності, ми

воно було? Як його пізнані, встановити звучання і семантику? **Будемо міркувати так: оскільки промовлянням Слова, як свідчить Біблія, Бог створив Світло і Твердь, то семантика Слова, його змістом мав бути наказ — «Творись!», «Утверджу́йся!». Якщо наше припущення вірне, то слово з подібним змістом має бути притаманне будь-якій релігії нашої планети, має бути незалежним від контекстів (це ж Першослово!), незалежним від форми викладу релігійного світогляду і від мови проголошення релігійних істин (адже Творець один і Творіння одно!). Чи існує таке слово? Існує! Це слово — «Амін» (давньоруське «амін»), яке в західних мовах і релігіях звучить близьче до «амен», а у східних — до «аум», «ом». Яке з цих звучань істинне? Тут можна ска-**

Надія ДАНИЛЕВСЬКА

Зірка у небі, ой, пресвята
Божая Мати народжена!

Славу Заступниці щиро
складаймо,

Бога повсякчас ми восхваляймо.

Скорая, скора нам помічнице.
Наша Заступниця,
Світла Зірница.

Петро СОРОКА

Я сьогодні зрозумів

Хмари скинули дощі
на луги і на городи,
на дереви і кущі,
в темні закутки природи.

Й небом радісно пливеуть
блі, чисті й невагомі.
— А куди веде їх путь?
— У країни невідомі,

де багато різних див,
де хвилинка, як годинка.
Я сьогодні зрозумів,
що хотів би, як хмаринка,

синім небом пропливти,
все побачити, що зможа,
людям радість принести —
і полинути до Бога.

Прорісник Божий

У ті далекі й водночас близькі кожному християніві часи, коли вирішувалася доля світу, прийшов із пустелі пророк Йоан, щоб хрестити народ у водах річки Йордану, закликати до покаяння та сповіщати близьке пришестя Спасителя. А треба тобі сказати, що пророк — це така людина, якій Бог відкриває всю істину, щоб цей обранець сповіщав величіні Богі іншим людям. І не здатен пророк казати нічого, крім правди. Так само і Йоан Хреститель жодного неправдивого слова не промовив за все життя. Навіть більше, безжалісно викривав брехню скрізь, де її бачив. Тож не змочував він Іродові та Іродіяді, хоч і знає, що йому за це буде.

Але захди-но, то я вже далеко забігла наперед. Маю тобі спочатку розповісти, хто такі ті Ірод та Іродіяд. Так ось, Ірод був правителем краю, де саме проповідував Йоан, а Іродіяд — це його незаконна жінка, яку він силкою відібрав у свого брата. Іродіяд, втім, і сама бажала помінятися чоловіка, бо Ірод був багатий і мотгутній за її Філіпа. Сказати щиро, вона це все й влаштувала. Що-що, а вроду Іродіяди мала неабияку. Тож неважко їй було отримати від чоловіків усе, що хотіла. Але, якби хтось міг зазирнути в душу красуні, то вжахнувся б — така вона була потворна: сповнена злоби, заздріштів і себелюбства. І доньку свою Іродіяду виховала такою ж —

хоч там що, хоч розбійся, а дай, чого їй забагнеться. Все б тільки в люстерах дивитися та леліяти свою вроду. Нічого не хотіла навчачися, лише співів і танців, бо це мало їй допомогти вдало вийти заміж — як її мати, яка для дівчини була візиром. Тож, обидві: і мати,

стратив пророка Йоана. Але Ірод поважав Хрестителя, а ще більше боявся людського гніву, бо святого любили й шанували в народі. Тож Іродіяда зуміла лишень домогтися жіночими хитрощами, щоб ненависного їй пророка кинули до темниці. Та цього кровожер-

Св. Йоан Предтеча. Ікона з Крилоса. XIII-XIV ст.

й дочка, — кохалися у собі, терпіти не могли, коли їм суперечили, а вже про те, щоб чимось їм діркнути, годі було й думати.

Уявляєш, що сталося з Іродіядою, коли пророк Йоан у вічі звинуватив Ірода за те, що той живе з жінкою брата? Та вона ледве не луснула від злости! Нечестивиця зненавиділа пророка й поклала будь-що знищити його. Ось і стала підбурювати Ірода, щоб той

ливів і мстивій царіці було замало. Тільки смерть святого Йоана могла її заспокоїти. Як змія у засідці, вичікувала Іродіяди, коли настане спущний момент для удару. І таки дочекалася.

Сталося це на бенкеті, влаштованому Іродом з нагоди свого дня народження. Іродіяди потурбувалася, щоб за столами вино лилося рікою, адже, коли людина впивається, то вже не володіє собою

Галина КИРІЧЕНКО

та стає подібною до тварини. Саме цвого й прагнула підступна цариця. Побачивши, що гості та передусім сам господар спіяли, Іродіяди намовила доньку зтанцовувати для вітчима найзапальніший зі своїх танців. Танець так сподобався Іродові, що він зопалу пообіцяв пасербиці виконати будь-яке її прохання. Танцівниця побігла радитися до матері та швиденько повернулася, вигукуючи:

— Царю, подай мені на тарелі голову Йоана Хрестителя! Вжахнувся Ірод, вжахнулися гості й слуги, здавалося, весь світ приинікнув від жаху. Лише юна нечестивиця не розуміла страшної ціні своєї примхи. Можливо, смерть святого здавалася їй веселим жартом? Донька Іродіяди, побачивши, що вітчим не квапиться виконувати її забаганку, ображено закопила губку й тупнула ніжкою:

— Ти ж казав, що виконаеш будь-яке мое бажання!

— Хіба клятва царя вже не має жодної сили? — гололосно, щоб почули за всіма столами, крикнула Іродіяди.

Як ти гадаєш, що мав вчинити Ірод: порушити клятву чи додержати свого царського слова?

Ось послухай-но, що прочитала я у святих отців. Люди часто переконані: пообіцяє — хоч розбійся, а дотримує слова. Так-то воно так, але трішечки не так. Звісно, порушити слово — гріх, тому мудреці радять не легковажити словами й обіцянками. Але якщо вже таке сталося, якщо пообі

їцяя зопалу зробити щось погане, то ліпше відмовитися від поспішної обіцянки, ніж скоти лиху справу. Також відмовюти більше додогоди Богові. Бо Господя не хоче, щоб людиначинила зло, а лише добро. Якби цар Ірод більше дав про те, щоб додогодити Богові, він, безсумнівно, відмовився б від своєї нерозважної клятви. Проте він думав лише про себе, про свою славу та владу, і дуже боявся втратити авторитет в очах підданих. Ти вже здогадався, до чого це привело, правда? Так, нечестивий цар віддав наказ стратити пророка і цим погубив свою душу. Невдовзі чесну голову Йоана Хрестителя принесли можновладному вбивці на тарелі, а він віддав її пасербиці, та ж — своїй кровожерливій матусі. Так від рук нечестивців загинув за правду той, кого Господь назвав найбільшим з народжених жінками.

Однак у смерті святих поучи з печаллю криється величезна радість. Адже на небесах вони здобувають за свої муки славу та нагороду від Господа. І насліваний зі славних друзів Господніх на небі, звісно, святий пророк Йоан Хреститель. Йому довірив Бог провістити приход Спасителя на землі, а також стати Його провісником у пеклі. Так-так, я не помилилася, саме у пеклі.

Там чекали обіцяного Богом приходу Месії душі Адама та Єви і всіх праведників, від віку спочилих, ба рою ще не було. І туди після смерті прийшов пророк із радісною звісткою:

«Наблизилося Царство Небесне!
За мною йде Визволитель!»

Богдан-Ігор АНТОНИЧ

Похвальна пісня

Для Тебе море грає осяйний, палкий псалом,
для Тебе вітер громові лунки пісні співа,
для Тебе лютий буревій морським хвилює дном,
для Тебе шепотом шовковим шелестить трава.

Про Тебе ліс розкаже чудову, дивну тиху повість,
про Тебе вічно пам'ятають незабудки сині,
про Тебе сонце сповіщає Полум'яну Новість,
про Тебе янгол казку шепотити до вух дитини.

Для Тебе сяє золото стрімких, високих бань,
для Тебе ладаном горячі жемчужні вівтарі,
для Тебе сплачують поети слів надхненних дань,
для Тебе б'ють у срібні струни віщі гусларі.

Про Тебе Об'явлення ждали крізь віки погани,
про Тебе нам говорить казка давніх літ тепер ще,
про Тебе думку носить наєтів духогуб логаний.
Про Тебе, добрий Боже, мріє кожне людське серце.

Олександр КАЛИЩУК

Молитва до Богородиці

Я молюсь до тебе щиро,
Богородице Маріє,
посели у серці віру,
збережи в душі надію.
Ти єдина в цілім світі
ласку Бога нам приносиш.

І простити гріхи людськії
материнським серцем просиш.
Хай любов Твоя велика
мене скрізь і завжди гріє,
не покинь мене довіку,
Богородице Маріє.

ВІРШІ ДЛЯ МАЛЯТ

Вишиванка

Сяду на ослоні,
Вишию сорочку.
Що квітки — червоні,
А чорні — листочки.

Хрецьк до хрецька,
Нитка до ниточки...
Буду така дівчинка,
Як у полі квіточка.

Що найкраще у світі

— Що найкраще у світі? —
Питають бабусю діти.

— Найкраще у світі —
Це мир на землі,
Це — сонце у небі,
Це — хліб на столі.

Кличемо сонце

Ліс ще дрімасє
І pole ще спить,
Яснеє сонце,
Зйди на блакит!

Трави збуди,
Квіти збуди,
Сонце, зйди!
Зйди!

Туман

Туман стелився
понад лугом,
туман стелився
понад став,
туман такий,
як сивий коник,
що біг, іржав
і десь пропав...

Клен

— Кленочку-клене,
листячко молоде
зелене,
чого ти плачеш?
— Дош...

— Кленочку-клене,
листячко золоте,
черлене,
чого смієшся?
— Сонечко...

Гроза

Золоте лошатко
За вікном
Розбивало хмари
Копитом.

За лошатком бігає
Вітерець лєась,

Леся СИЛЕНКО

Хльоскав батіжком він —
Хлясь та хлясь!

Розлетілись хмари
Хто куди.
Налили в цеберко
Нам води.

Тарасикова колисанка

Зачиняє сонечко
Золоте вікно.
На городі соняшник
Вже заснув давно.

Люпі-люпі, спатоньки, —
Нічка іде до нас.
Люпі-люпі, спатоньки
Час, дитино, час.

Затупляє віченки
Мальва чарівна,
Сниться чорнобривчикам
Хлопчик і весна.

Засина калинонка
Калиновим сном,
Лиш не спить Вкраїнонка
І не спить Дніпро.

Дош

Сині-сині йдуть дощі,
Сіри-сіри вже кущі.
З листопадових дібр
Сірий вовк до нас прийшов.
Каже: «Де мені подіться,
Що бояться мене діти?
А я — добрий сірий вовк,
Під дощем під синім змок».

Сонечко

Котився клубочок
Із золотих ниточок
Через день голубий,
Через день ясний.
Докотився до лісу —
Обірвалася ниточка...

Упав клубочок
У квітку чорнобривець
І заснув.

Біля річки

Прийшли до річки дві верби
З маленьким вербенятком.

Прийшла калина зі своїм
Малим калиненятком.

Прийшла і вільха з вільшеням,
Тополя з тополятком.

Та ї залишились тут усі —
Щоб потім гаєм розростись,
Зеленим гаєм стати.

Меланія ПАВЛЕНКО-КРАВЧЕНКО

Лікар лісу

Якось Улянка й Горпинка узяли кошки та й пішли в ліс по гриби. Дорогою вони загадували одна одній цікаві загадки, співали пісні.

— А чи знаєш, — запитала Улянка в Горпинки, — що ліс — це окрема загадка країна? Вона має свої закони, свої правила поведінки.

— Отже ми йдемо до загадкової країни, тобто до казкового лісу в гості? — перепередила Горпинка.

— Саме так, — мовила Улянка, — і маємо поводитись за його правилами.

— А ти знаєш ці правила? — зацікавилась Горпинка.

— Звісно, знаю, мене навчив мій татко. Заходиш у ліс — чимно привітайся, низько вклоняйся за щедрі дари лісу, без потреби не зрывай квітів, не зламуй гілочек, не займай пташиних гнізд, не полохай звірів. Про них я розповім тобі іншим разом.

Аж ось і ліс привітно зустрів діточок пахощами шовкових трав та квітів. Дівчатка низько вклонились, чимно привітались і пройшли углиб лісу. Розхмарене небо дивилося на них згори голубими очима. Вітер бігав стежками і теплими вустами цілавав со- сні.

— Неймовірна краса, — пошепки сказала Уляна. Горпинка радісно вигукнула:

— Гриб!.. Білій гриб!.. Величезний, поглянь, Улянко! Улянка тихо підійшла до Горпинки: — Грибочки слід бережно зрізати, щоб не пошкодити грибниці. Ось так! — Улянка взяла ніж, бережно зрізала грибочки і поклали Горпинці в кошик.

— Шукаймо, — сказала вона.

Діти швидко назирали повні кошики грибів і вийшли на дорогу. Тут їх охопила солодка втома.

— Відпочинемо, — запропонувала Улянка.

— Гаразд! — по- годилася Горпинка.

Твір Тетяни Тати. Петриківка

Дівчатка вибрали місце на шовковій траві біля пеньючка, вкритого густим мохом. Раптом неподалік почувся скріп, тріск, шелест, зойк. Діти озирнулися. Ніби від пекучого болю здрігалася та стогнала сосна і розгойдуvalа своїми руками-гілками. В дівчаток затремтіли руки, їх охопив страх, розгач, опанував неспокій.

— Що це? — запитали одну.

Їхній цікавості не було меж. Затамувавши віddих, завмерли у чеканні. Аж ось із гущі лісу вилетів чорний птах із біленькими цятками й смужками на спинці та крильях із чорвоною гривкою. Він подався до тремтячої сосни. То був дятел. Він спритно вчепився на стовбуру дерева, постукуючи то в тому, то в іншому місці.

— Тук-тук-тук!.. Тук-тук-тук!..

Дятел повертає голову то в один бік, то в другий, вслушався у звук. Потім став роздовбувати кору дерева, що осипалася трісочками додолу. Птах вправно випущував з-під кори сполоханих жуків та комах. Сосна замовкla й випрямилася. Дятел провів кілька разів дзьобиком по ранці стовбура, ніби замашував її, змахнув крильми і полетів углиб лісу. Сосна усміхнулася світло-руявим сонечком і лагідно устами-голочками вигнула:

— Да-ку-ю!.. Да-ку-ю, лі-ка-рю!.. Віч-на то-бі хва-ла!.. — Відлуння розлилося між дерев, гучно зашебетали птахи, залопотів теплими крильми вітер, і здалося, що всі мешканці лісу повторювали ці слова. Дівчатка, мов завороженні, сиділи з широко розплзющими очима.

— Такого дива, — мовила Улянка, — в житті я ще ніколи не бачила.

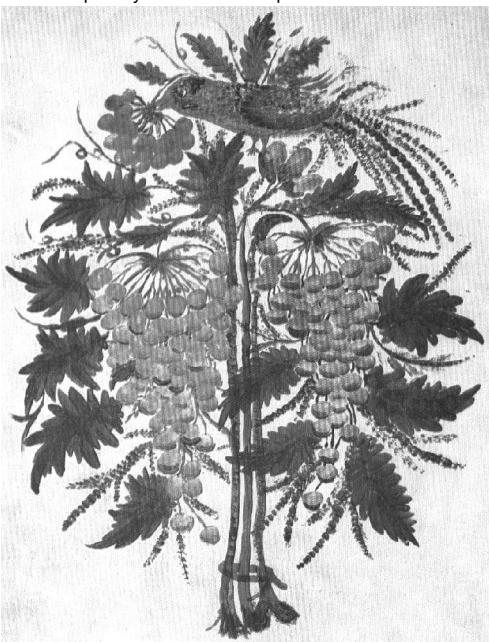
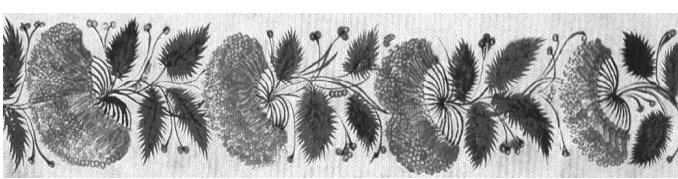
— Ось у кого нам треба вчитися! — сказала Горпинка. Дівчатка вклонилися лісові за щедрі дари й рушили додому.

Василь ЛІТВІНЕНКО, м. Мелітополь

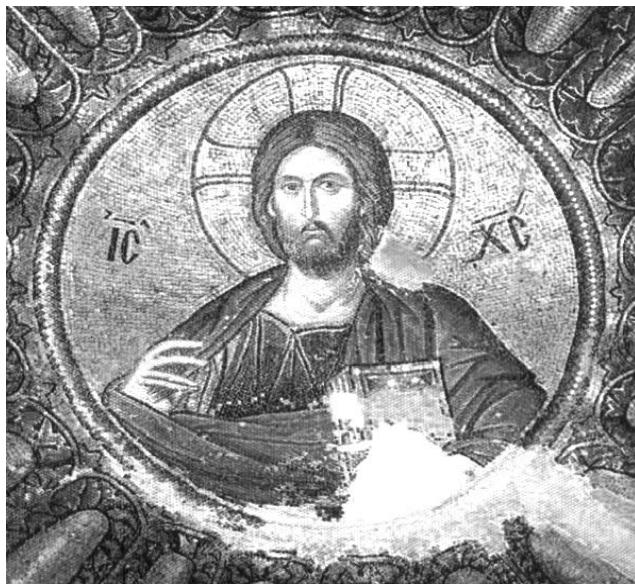
Віршик про джерело

Яка б величезна ріка не була,
Вона починається із джерела.
Без нього не стане озер та морів.
Без нього не треба човнів, кораблів.
І всьому живому без нього біда,

Бо разом з джерелами знікне вода,
А разом з водою — лящі та соми,
І квіти, І комахи, І тварини, І ми.
Тому зберігаймо джерельця малі —
Першооснову життя на землі!

І а́а а́а а́а а́а а́а а́а

Нерукотворний палац

Апостол Фома не хотів вірити своїм очам.

— Що? Аж до Індії? Чому ж це мені така доля припала?

Учні Христові щойно закінчили витягати жеребки, які вирішували, куди кожний з них мав іти, щоб навчити людей про Спасителя світу. Апостола Фому його жеребок скерувував до далекої Індії.

— Я ж з народу юдейського і знаю тільки теслярство, — бідкався він. — Як же я піду до Індії, коли ні мови ін'хої не знаю, ні звичаїв? Як же там проповідуватиму?

Але сталося так, що саме в той час до Єрусалиму прибув посланець царя Індії з дорученням знайти досвідченого тесляра, який би міг побудувати йому новий палац у столичному місті. Тут він випадково зустрівся з апостолом Фомою. Вони швидко порозумілись, і через кілька днів обіс були вже на кораблі, що плисс до казкової Індії. Довга й тяжка була їхня подорож, але нарешті корабель прибув до місця призначення, і апостол став перед самим царем.

— Чим ти займаєшся? — запитав цар.

— Я — тесляр і будівничий, — відповів Фома.

— Що ти можеш робити з дерева?

— Плути, ярма, човни, весла, щогли, столи, ложа і багато іншого, — з гордістю за своє уміння відповів апостол.

— А з каменя?

— Будинки, храми і навіть палаці.

— А для мене ти зміг би збудувати палац?

— Звичайно. І не тільки збудую, а й оздоблю та умеблю його, — запевнив апостол. — Для цього я й приїхав сюди.

— А я завжди мріяв, що знайду такого будівничого, як ти.

Дуже вдоволений і щасливий, цар повів Фому за міську браму і показав йому чудову місцевість, вкриту буйним лісом і перерізану струмочками з кришталально-чистою водою.

— Ось тут я хочу мати свій палац, — сказав він апостолові.

Вони обійшли чарівну місцевість, пильно оглянули її з усіх боків, і в їхній уяві вже постав розкішний палац.

— Ось тобі мішок золота, — сказав цар. — Це на початок. Будуй, щоб було якнайкраще. Як не вистачить — дістанеш ще, скільки лише буде потрібно. Я хочу, щоб це був найкращий палац на цілій світ.

І повернувся до міста, де його чекали розваги й бенкети. А Фома? Він стояв і дивився на мішок, де принадливо виблискувало золото.

«Щоб було якнайкраще, — повторив він слова царя. — А що, якби Христос був тут, на моєму місці? Що Бін зробив? Чи використав би золото на те, щоб будувати палац для царя-себелоба?»

Довго так стояв апостол, заглиблений в думки й молитву. Нарешті вирішив. Узяв мішок і пішов.

Ходив по містах і селах країни і скрізь розпитував, де живуть найбідніші люди.

— Це — подарунок від царя, — говорив він, щедро обдаровуючи бідних, хворих, голодних і бездомних.

Коли йому дякували і намагалися з вдячності ціпувати руки, апостол давав їм іще один дар — набагато вартісніший, ніж золото. Він розповідав про Спасителя Христа, Який любить увесь світ і людей на ньому.

Через деякий час цар зацікавився, як посуваеться праця над його вимріяним палацом.

— Ще не покладено жодного каменя, царю, — відповіли йому слуги. — Пришелець, якому ти дав так багато золота, нічого не робить, а день у деньходить по країні, роздає твої гроши і розповідає про нового Бога, Який любить усіх на землі.

— Він не працює? Роздає мої гроши? — розлютився цар. — Чому ж ніхто не спинив його? Чому мені не сказали?

— Ніхто не наважиться запитати його, царю. Цей

Твір Петра Тирпака

Моліться,

батькі, за своїх

Церковна пісня

Моліться, батькі, за своїх дітів, бо Мати Свята молилася, стояла Вона на Голготі святій, на Синові муки дивилася.

«Не плач, не ридай, моя Мамо Свята, Тебе не одну покидаю — улюблений учень стоїть під хрестом, Тебе Я йому доручаю.

Віднині Ти човником будеш святым, що душі із пекла виносишь. Я рай свій Небесний відкрию всім тим, хто помочі в Мене попросить».

А.Г. КЕЛСІ

чоловік якийсь не такий, як усі інші. Він такий простий і лагідний... Коли він розповідає про нового Бога, то можна ясно бачити, як сяє віра в його очах. Він николи не думає про себе, а завжди допомагає іншим в ім'я Того, кого він так щиро любить.

— Приведіть його до мене, — звілів цар.

І Фома прийшов, як завжди спокійний і з лагідно усмішкою на вустах.

— Чи ти вже збудував палац? Так, я тобі наказував?

— Саме так, як ти наказував, царю. «Щоб було якнайкраще».

— Добре, то ходімо ж, покажеш мені, що ти там набудував, — сказав недовірливо цар, певний, що спіймав апостола на неправді.

— А коли ж побачиш?

— Після того, як помреш і перейдеш до життя вічного.

Царя, звичайно, зовсім не цікавив палац на небесах. Розлютований, він викликав цілій загін війська і наказав кинути апостола до в'язниці.

Проте вночі наснися цареві дивній сон. Йому снилось, що він опинився у Небесному Царстві, посеред якого на його очах виростав розкішний палац. Здавалось, що ріс він сам, без нічієї праці. Але чи справді то так? Раптом цар побачив апостола Фому, що допомагав біднякам золотом із його мішка. Щоразу, як голодна дитина діставала щось поїсти, нездужий ставав знову здоровий, а бездомний опинявся під затишним дахом, до будови чудесним способом додавався блок із найкоштовнішого мармуру. І що більше апостол ділівся довіреним йому багатством, то швидше зростали стіни небесного палацу.

Цар усе зрозумів. Наступного ранку він наказав забрати апостола з в'язниці, одягнути його в коштовний одяг і привести до себе. Коли Фома з'явився на порозі тронної зали, цар зішов униз і з розпростертими руками поспішив йому назустріч.

— Тепер я бачу, що ти справді якнайкраще використав мое золото, — сказав він і покірно схилив голову перед апостолом. — Я хочу її сам стати таким будівничим, як ти. Розкажи ж мені про твого нового Бога, який зробив тебе таким особливим, таким несхожим на всіх інших людей.

Фома розповів йому все, що знат про Спасителя Христа і Його науку. Цар увірував і з того ж дня став дбати про щастя та кращу долю для всіх своїх підданих. А коли допомагав бідним і нещасним, то вже й сам розповідав їм про Бога, що в Його ім'я він усе це робив.

Багато людей увірували тоді в Христа, стали вірними Його послідовниками і з покоління в покоління передавали перекази про те, як приніс святу науку до їхнього краю святий апостол Фома.

Переклав з англійської
Олександр ВОРОНИН-ВАРАВВА

Чарівне слово

Казка для дітей і для дорослих

Г.В. ГЕЙЛОРД

Давно-давно це було. У далекій країні, ген-ген за широкими морями і високими горами, стояла велика брама, від якої ніколи не відходив старенький дідусь. Він не міг відчинити брами, та й нікто іншій не міг цього зробити. Брама відчинялася сама, і то – лише на звук єдиного в світі слова. Дідусь те чарівне слово знав, та йому було зачорнено його казати будь-кому.

За брамою ріс Сад Щасливого Життя. Слава про нього лунала по всій країні. Багатьом людям хотілося щасливого життя, і вони приходили до дідуся, говорили з ним і намагалися вгадати слово, що відкрило б ім вхід до саду.

Якось до дідуся підійшов чоловік-велетень.

– Я хочу вийти до Саду Щасливого Життя, – заявив він могутнім голосом, від якого аж листя на деревах затрусилося. – Відчини мені браму.

– Вона відчиниться сама, якщо ти скажеш потрібне слово і покажеш, що воно означає, – анітрохи не злякавшись, спокійно відповів дідусь.

Велетень не завагався ні на мить: – На світі є тільки одне таке слово.

Він підійшов дуже близько до брами й щосили гукнув:

– СИЛА!

А тоді переможно усміхнувся й подивився на браму. Але вона була непорушна. Велика клямка навіть не здригнулася, а завіси навіть не заскрипіли.

– Тепер що треба показати, що це слово означає, – мовив дідусь.

Велетень на той час уже був добре розлючений. Відійшов назад, розігнався і з усієї сили вгавив у браму ногою. Але та велика брама ані ворухнулася. Велетень застогнав од болю. Не тягнія себе з люті, склонив каменюку й покубурив її на браму. Каменюка відскочила, а на брамі ані найменшої дряпки від удару не залишилося.

– Знаєш що, приятелю? – озвався дідусь. – Ти сказав своє слово і показав, що воно означає, а брама й далі зачинена. Виходить, що ти не вгадав. Сила не впустила тебе до чарівного Саду Щасливого Життя. Іди собі з Богом.

Велетень, похюстивши голову, поплентався геть.

Незабаром з'явився чоловічок із хитрим і лукавим обличчям. Він обдивився все навколо, заглянув крізь шпарину у брамі до саду й сказав:

– Я хочу уйти до Саду Щасливого Життя. Відчини мені браму.

– Не можу, – відповів, як і раніше, дідусь. – Але вона відчиниться сама, якщо ти скажеш потрібне слово і покажеш, що воно означає.

Трохи подумавши, чоловічок сказав:

– Гаразд. Я знаю таке слово. Воно допомагає мати все, що забажається. Він підійшов до брами й промовив:

– СПРИНТИСТЬ.

Але брама була непорушна. Велика клямка навіть не здригнулася, а завіси навіть не заскрипіли.

– Тепер ще покажи, що це слово означає, – нагадав дідусь.

– О, я знаю, я бути спрітним, – і, підступивши до дідуся, чоловічок проповітів йому на вухо:

– Слухай, дружке. Ти – добра душа. Ти мені дуже подобаєшся. Я хочу бути твоїм приятелем. Для тебе я зроблю все. Скажи мені тільки те слово, яке

відчиняє браму! Що тобі одне якесь слово?..

Дідусь усміхнувся:

– І я хотів би бути твоїм приятелем. Але нікому не можу сказати того слова, бо дав обіцянку.

Та чоловічок не піддавався. Він витягнув велику торбину, повну золотих червінців і забріжчав ними просто перед дідусявим обличчям.

– Бачиш цей скарб? Я збирал його кілька років. Усіє тобі віддам, тільки скажи мені потрібне слово!

– Hi! – спокійно, але впевнено, відповів дідусь. – Мене і за найбільші скарби світу не купиш. Ти вже сказав своє слово і показав, що воно означає, брама й далі зачинена. Виходить, ти помилувся. Спрітність не впустить тебе до чарівного Саду Щасливого Життя. Йди собі з Богом.

– Відчайниться сама, якщо ти скажеш потрібне слово і покажеш, що воно означає, – анітрохи не злякавшись, спокійно відповів дідусь.

Велетень не завагався ні на мить:

– На світі є тільки одне таке слово.

Він підійшов дуже близько до брами й щосили гукнув:

– СИЛА!

А тоді переможно усміхнувся й подивився на браму. Але вона була непорушна. Велика клямка навіть не здригнулася, а завіси навіть не заскрипіли.

– Тепер що треба показати, що це слово означає, – мовив дідусь.

Велетень на той час уже був добре розлючений. Відійшов назад, розігнався і з усієї сили вгавив у браму ногою. Але та велика брама ані ворухнулася. Велетень застогнав од болю. Не тягнія себе з люті, склонив каменюку й покубурив її на браму. Каменюка відскочила, а на брамі ані найменшої дряпки від удару не залишилося.

– Знаєш що, приятелю? – озвався дідусь. – Ти сказав своє слово і показав, що воно означає, а брама й далі зачинена. Виходить, що ти не вгадав.

Сила не впустила тебе до чарівного Саду Щасливого Життя. Іди собі з Богом.

Велетень, похюстивши голову, поплентався геть.

Незабаром з'явився чоловічок із хитрим і лукавим обличчям. Він обдивився все навколо, заглянув крізь шпарину у брамі до саду й сказав:

– Я хочу уйти до Саду Щасливого Життя. Відчини мені браму.

– Не можу, – відповів, як і раніше, дідусь. – Але вона відчиниться сама, якщо ти скажеш потрібне слово і покажеш, що воно означає.

Трохи подумавши, чоловічок сказав:

– Гаразд. Я знаю таке слово. Воно допомагає мати все, що забажається. Він підійшов до брами й промовив:

– СПРИНТИСТЬ.

Але брама була непорушна. Велика клямка навіть не здригнулася, а завіси навіть не заскрипіли.

– Тепер ще покажи, що це слово означає, – нагадав дідусь.

– О, я знаю, я бути спрітним, – і, підступивши до дідуся, чоловічок проповітів йому на вухо:

– Слухай, дружке. Ти – добра душа. Ти мені дуже подобаєшся. Я хочу бути твоїм приятелем. Для тебе я зроблю все. Скажи мені тільки те слово, яке

чоловічок із лукавим і хитрим обличчям подався собі геть. Дідусь лишився сам.

Аж тоді, як сонце вже почало сідати за гори, до брами підійшла маленька дівчинка з усміхненими карими очинятами. Вона вела за руку ще меншого за неї хлопчика, і дідусь відразу згадався, що то її братик.

Дівчинка чесно привіталася, трохи постоїла, не наважуючись сказати те, що хотіла, а потім несміливо запитала:

– Чи це та брама до саду, про який усі говорять?

– Так, – сказав дідусь.

– Мені так хотілося б побачити той гарний сад, – тихенько мовила дівчинка. – Може, ви мене впустите, дідусь?

– Я нікому не можу відчинити цієї брами, – відповів дідусь, і в голосі його забринув легенький смуток. – Але вона відчиниться сама, якщо ти скажеш потрібне слово і покажеш, що воно означає.

Дівчинка розгубилася. Вона не знала, що робити. Хлопчик горувся до неї, з остроях позираючи на дідуся.

– Дідусь, – нарешті промовила дівчинка, – я ж іще маленька і не знаю багатьох слів... Може, ви допомогли б мені цим разом, так як мама завжди допомагає мені, коли я вчуся читати?

Дідусь схилив голову й зажурено

відповів:

– Hi, дитинко, не можу. Я обіцяв... Я нікому не можу сказати цього слова.

Дівчинка подумала ще трішки, а далі її збентежене личко прояснило:

– А може, це те слово, що його так любить мама? – I вона підійшла близько до брами й проповітіла: – ЛЮБОВЬ.

Тієї ж міті сталося велике диво. Важка клямка на брамі бряннула й почала почала підіматися.

– Я вгадала! Це те слово! – радісно вигукнула дівчинка.

– Так, це те слово, – сказав дідусь.

– А тепер, якщо ти покажеш, що воно означає, брама відчиниться, і ти зайдеш до чарівного саду.

Дівчинка знов засмутилася.

– Я не знаю як. Я... я... – в її карих очинятках забліплали слізки.

Братик пригорнувся до неї й заплакав посправжньому:

– Хочу додому! Хочу до мами!

Дівчинка ніжно поцілувала його в русяву голівку.

– Не плач, братику, – лагідно мовила вона.

– Я знаю, що ти дуже находитися сьогодні, і в тебе нікки болять, і ти боїшся... Не плач, зараз підемо. Ось почекай трішечки. Може, я придумаю, як показати цій брамі любов, а тоді понесу тебе додому.

Але хлопчик заплакав ще дужче:

– Я вже хочу йти! Я хочу до ма-а-ами!

Дівчинка взяла хлопчика на руки і міцно пригорнула до себе.

– Добре, добре, братику. Не плач, любуй. Уже йдемо.

Вона ще раз глянула на браму з піднятою важкою клямкою.

– Може, колись, як виросту, я зумію показати, що означає любов. І тоді брама відчиниться, і ми підемо у той гарний сад. Нехай колись...

Вона не доказала. Її карих очиняток відчайно відрізнялися, трохи постювали на браму, яка з гучним скрипом ... по-всюлі відчайнулася!

Дівчинка розгубилася:

– Не розумію... Як же це сталося? Я ж не показала, що означає слово любов. Я ж...

– А певно, показала, – перебив її дідусь. – Якби ти не любила свого братика, тобі було б байдужки, що він плаче й хоче додому. Ти не вітшала б його, а думала б тільки про себе. Любов означає бути добрим і допомагати людям. І лише той, хто так робить, може уйти до Саду Щасливого Життя. Бо лише завдяки любові наше життя щастливе й прекрасне.

Хлопчик перестав плакати. В карих очинятках дівчинки знов заграла усмішка, і вони обоє увійшли до чарівного саду, звідки долинала ніжна вечірня пісня пташок.

– Вільний переклад з англійської Олександра ВОРОНИНА-ВАРАВВИ

Вадим КРИЩЕНКО
ДЕСЯТА
ЗАПОВІДЬ

Коли серця теплом зігріті,
стає побільше доброти,
ти ж не один на цьому світі,
а є сестри та брати.
Проб'ється істинна у слові,
збаєтуть її уже пора.
Усім нам хочеться любові,
усім нам хочеться добра.

Hi, не бажай здобутку біжнього
і не бажай його майна!
Хай чорне зло в пориві хижому
не б'є, як близькавка страшна.
Нехай веде нас дніми й тижнями
відпуння Божої сурми!
Hi, не бажаймо лиха біжньому —
На те ми звемся людьми.

Горнімось до земної ероди,
бо заздрість дика і спла, —
хай нами любть не верховодить,
неправда зла не підсила.
Добробію, схились до мене,
порадником для мене стань,
хай буде світ благословленним
у світлі щирих поривань!

**Ведмідь і
миша**

Латиська народна казка

Якось ведмідь упіймав мишку. Стало миша просити:

— Ведмідю, голубчику, відпусти мене! Я тобі за це коли-небудь приспіжуся. Ведмідь посміявся з жалюгідною мишкою: що, мовляв, така крихітка може! Але відпустив...

Минув якийсь час. І от, ідучи лісом, ведмідь заплутався в мисливських тетивах. Сіпавсь він, сіпавсь — нікя не виплугається. «Тут, — думає, — й загину!»

Коли це біжить мишка. Побачила ведмідя, підбігла до нього, перегрязла петлю й вивільнила бідолаху з пастки.

Григорій БІЛОУС

**Заведімо
кота!**

Побував хлопчик Лесик в гостях у своєї бабусі. Весело там! Гусі ґел'очуть, півні кукуріають, корови, йдучи з пасовиська, несуть молоко. Та найбільше подружився хлопчик Лесик із котом Муркотом. Лагідний такій кіт, пухнастий. Уденъ грається чи на лавці дрімає, а вночі мишей ловить.

— Тату, — каже хлопчик Лесик, — знаєш що? Давай і ми заведемо котика!

— Навіщо? — питав тато.

— Щоб мишей ловив.

— Так у нас мишей нема!

Подумав-подумав хлопчик Лесик, а тоді й каже:

— А ми й мишей заведемо.

ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ

«Ї ісі аéðå
ї ðàâäó, à ї ðàâäà
âàñ áiëü èì è
çðî áèðü»
(Лâ. âiä Éî àí à 8.32)

Молитва за Україну.
Скульптура Ігоря Гречанника

До 1025-річчя Хрещення

Централізований «релігійний» поштовх на державному рівні розворушив середовище журналістів. Парадний приїзд з Москви до Києва Президента В. Путіна і Патріарха Московського Кирила був політичною демонстрацією. Те, що Патріарх з почетом приїхав бронепоїздом — вже тут є якийсь виклик самій суті християнства — безстрашного і відкритого.

Оратіорство — при закритому режимі — глашатая «руського світу» під охороною російських спецслужб, тихий голос митрополита Володимира і цілковите мовчання представників інших православних церков — це тема для журналістів.

Історія хрещення Києва, історія хрещення Русі — то тема для істориків, часто порушувана в останні десятиріччя.

Найменше вивчена тема дехристиянізації в Російській імперії і «руського світу» в ХХ ст.

Тут залишається багато відкритих питань. Наприклад,

— Стан РПЦ і підготовка до Собору РПЦ на початку ХХ ст.

— Чому «святая Русь» так швидко стала безбожною совєтською?

— Як розуміти, що св. митрополит Сергій пішов на співпрацю з сатанинською владою, демонстративно безбожною?

— Яким чином РПЦ, котра зреklärася своїх

мучеників за віру, розстріляних і страчених в концлагерях, виявилася канонічно і благодатною?

— Як стосується до віри і до канонічності організований Сталіним і Берією Собор 1943 р. і подальше виконання їх Церквою делікатних доручень КГБ, зокрема закордонних?

— Як бути з фактом «другого хрещення Rusi», організованого німцями на окупованих територіях? Назва «друге хрещення» з'явилася і швидко зникла в церковній літературі, але за нею стоїть **факт масового повернення до християнства** людей України, Білорусі, Росії, відновлення храмів і церковних громад, здебільшого репресованих після появи «візвозителів» за наказом тих же Сталіна і Берії. Чи були ці процеси канонічними і благодатними без благословення Кремля?

— Багато неясного і в «третьому хрещенні», організованому до 1000-річчя в країні переможного атеїзму, який ще лютував у провінціях аж до падіння імперії зла.

— Поняття «православний атеїзм» — це нині не тільки релігія членів комуністичної партії, а по суті релігія посткомуністів, які нині при владі і великою мірою продукують споживацький матеріалізм без Бога, без совісти і без моралі.

У Київі відбулося освячення Патріаршого собору Воскресіння Христового УГКЦ

Чин освячення здійснив її Глава Святослав (Шевчук).

У престол новозбудованого храму він вклав мощі святих апостолів Петра і Павла та Андрія Первозваного, Папи Клиmenta та Мартина, які загинули на українських землях, святого священномученика Йосафата Кунцевича, блаженних священномучеників ХХ століття Миколая Чарнецького та Йосафата Коциловського.

«Цей новий Собор в Київі стоїть на спомин про славу Господнього Воскресіння, сяє, як Новий Єрусалим! Він повинен також стояти як нагадування про єдність, до котрої нас закликає сам Господь, бо лише в єдності та любові можна нам давати живе свідчення Євангелії. Сьогодні український народ отримав новий собор Воскресіння Христового як знак непорушної присутності між нами та воскреслого Христа», — сказав Патріарх УГКЦ під час промови на освяченні.

Стати свідками цієї історичної

для УГКЦ події виявили бажання десятки тисяч вірян-греко-католиків (від 30 до 50 тисяч). До Києва прибули прочани з усієї України та діаспори — Канади, Польщі, Росії, США, Аргентини, Австралії, Естонії, Казахстану та ін. Значна частина з них не могла потрапити усередину, тому молилися на площі перед храмом. Собор Воскресіння Христового став четвертим храмом УГКЦ у столиці. Він вміщає 3000 вірних.

Головна церква УГКЦ доволі велика. Її висота — 50 метрів. Проект розробив у традиціях

сучасного церковного зодчества архітектор Микола Левчук.

Разом із адміністративною будівлею Собор утворює Патріарший центр УГКЦ площею 1,72 гектара.

27 жовтня 2002 року за участю тодішнього Глави УГКЦ Блаженнішого Любомира (Гузара) заклали та освятили наріжний камінь під майбутній Патріарший собор.

Будувався собор впродовж 12 років. Спорудити його греко-католики могли б набагато швидше. Однак церковне керівництво категорично відмовилося від

підтримки великого бізнесу і можновладців.

«Ми хочемо бути Церквою свободіною, щоби пожертви не перешкодили нам сказати правду, коли її треба сказати», — висловив позицію з цього приводу тодішній Глава Української Греко-Католицької Церкви Любомир (Гузар).

Єпископи УГКЦ відтак усю надію поклали на вірян — оголосили збір коштів, аби кожен греко-католик, як в Україні, так і в діаспорі, мав можливість долучитися до процесу побудови собору і відчути свою причетність до розвитку Церкви.

Віктор ТРЕГУБОВ

Про вдячність вчителям

Якщо «за життя» Візантії можна було висунути безліч претензій, то загибелю імперії змушує згадати слова Клавія Льюїса: «Усі світи приходять до кінця, але благородна смерть — скарб, який кожен може собі дозволити». Останні імператори з династії Палеологів використали всі можливості для порятунку імперії в уже відверто безнадійній ситуації. Життя останнього з них, Константина XI Палеолога, — приклад рідкісної серед правителів самовіданості й самозречення. Недарма його — єдиного після Великої схизми мученика, шанують і деякі православні, і деякі католики. Остання людина, що по праву носить титул «імператора Риму», загинула 29 травня 1453 р. з мечем у руках, захищаючи разом із останніми сподвижниками ворота своєї столиці. Не зумівши врятувати свою країну (та що там країну — цивілізацію!), він написав останню сторінку її історії власною кров'ю, спокутуючи гріхи попередників особистим геройзмом.

Що ж, один відомий діяч української історії мав рацію, зауваживши, що в безнадійній ситуації є сенс боротися заради прикладу для майбутніх поколінь. Через три з половиною сотні років спогади про героїзм Константи-

на й велич Ромейської імперії підняли греків на повстання проти турецького панування. І нехай Велика Ідея про відновлення Візантії не втілилася в життя, і Константинополь не повернувся до рук православних, нинішнім своїм існуванням Греція багато в чому зобов'язана героям минулого.

Що ж дала Візантія нащадкам? Набагато більше, ніж вважають. Під наступком турків грецькі аристократи й учені втекли на Захід, захопивши з собою книжки античних класиків. Їхні переклади поклали початок італійському Відродженню. І антична мудрість, збережена у візантійських бібліотеках, повернулася на Захід саме тоді, коли він уже був готовий знову її прийняти. Саме це «заслання», і цей несподіваний союз Сходу і Заходу поклали початок новій величині Європи. Окрім грецькі просвітителі, вірні православній ідентичності, намагалися створити нову Візантію з Московського князівства. Але, на жаль, матеріяль виявився непіддатливим. Хто сумнівається, може поцікавитися біографією преподобного Максима Грека — аристократа й просвітителя, раніше відомого як Михайло Триволіс.

Яким був білів без Другого Риму?

Історія не знає умовного способу. Але в чудового фантаста (з кандидатською з історії Візантії) Гаррі Тертлдава є коротке альтернативно-історичне оповідання під назвою «Острови в морі», дія якого відбувається 769 року. У ньому описується суперництво римської і арабської держав на навернення у свою віру болгарського хана Телерига. Але за умови, що Константинополь, не витримавши другої арабської облоги, упав 719 р. після Р. Хр. Жодин аргументи християнської держави не здатні переконати хана, біля чиїх кордонів стоять арабські війська. Бути «островами в морі» — це можливе в майбутнє християнських громад в ісламській Уммі, від якого Європу вберегли сплавнозвісні подвійні мури Константинополя.

Та не зводитимемо ролю Візантії, держави з унікальною і самобутньою культурою, до такого собі щита на кордонах ісламу й ховища античних знань. Адже й ми й дечим зобов'язані. Передусім — безсмертям.

Тепер модно критикувати приняття Руссю східного обряду християнства. Не загиблиючись у світоглядні дискусії (це могло б бути метою окремого матеріалу), зауважимо, що у відповідь на часті набіги Візантія дала

слов'ям взагалі і Київської Русі зокрема, вихід на світову арену, писемність і кам'яне зодчество. А це, хоч як дивно, і є три складові безсмертя культури, народу, нації. Народи невідомі, народи неписьменні, народи, що не вміють працювати з каменем, не просто відставали від інших. Вони не мали захисту від забуття. Змогли б правителі-язичники поріднитися з половиною домів Європи, як це зробив князь Ярослав Мудрий? Вислав би Папа до Київа професійних зодчих, як це зробив імператор? Можна довго розводитися про те, що залучення Руси в культурну орбіту Візантії було вигідне ромеям... Але навряд чи можна відкідати те, що воно дало нашим предкам змогу за кілька десятків років проскочити шлях, який інші народи проходять за століття.

На Візантію можна дивитися по-різному: її досвід можна й слід аналізувати, а політику можна — й треба — іноді критикувати. Але в окремі дні, приміром у прийдешню річницю падіння Константинополя, можливо, варто просто зупинитися подякувати...

Уривок зі статті «Візантія: зерна й плевели». — «Дзеркало тижня», 25.05.2013

«Народився на Звенигородщині, Черкаської області. Живе в Івано-Франківську. Має двох доньок Наталочку і Таню. Працює в сфері будівництва. Дружина Леся — викладає у вузі, Наталочка — пише вірші, Таня — студентка вузу», — так написав про себе Олександр Нечитайло, автор цих віршів, що їх подаємо нижче, в листі до кінорежисера Михайла Ткачука, який і приніс їх до редакції, — «теплі, як свіжий хліб».

Як видно з цього листа, і загалом з пошти редакції, потяг до Слова і Світла мудрості з Божої ласки був і є невибудністю ознакою українців. Що змушує вірити: час просвітлення не за горами. Бо дар Творця не може бути випадковим. Лишилося, однак, злагодити мету, завдання, які ставить Творець, обдаровуючи народ, відкриваючи йому обрії зростання.

Олександр НЕЧИТАЙЛО Сьогодні-завтра...

Людино, зупинись лише на мить,
спровадь до серця думку найсвятішу.
Сучасний світ нестримано летить,
і в ньому вже немає місця тиші.
Життя — свіча, що полум'ям горить,
що може обігріти чи спалити.
Ми воїнами у просторі сторіч —
то Божа ласка — в цю епоху жити.
Пильнуймо днесъ, куди ведуть стежки,
якими йдем, які уже сходили.
Час нееблаганий і летять роки,
і треба йти вперед щосили.
У кожним дні — видіння висоти,
у кожним подиху — неевпинний пошук скарбу.
О не марнуймо час для здійснення мети,
переступиши наявіть через правду.
Не вір речам, в яких гріховна суть,
лиш Слово й Світло — цінності духовні —
небесні благодаті нам несуть,
вселяють віру у серця невтомні.

Не розчиняйсь в беззлуздій суеті,
наповни день молитвами до Бога.
Здобудешь все завіщане в житті —
і новим змістом сповіниться дорога.

Метелики

Метелики літали угорі ,
Кружляючи, здавались пелюстками ,
І тільки пара в цій танечній ері
Вела танок веселій, до нестяями .
Машини швидко мчали біля них ,
Біда до нього підбиралась стиха ,
Він ухилився і напевно встиг ,
Не може так зневацька власті лихо ...
Вона його підняти не змогла ,
Хоч без упину крильцями махала ,
І біля нього цілій час була ,
Не стало сили — поруч з ним упала .
Піdnяв їх легко вітер, закрутив ,
В останнім танці двоє закружляли ,
Все вище піднімались догори
І крильцями все небо обіймали .

Наш час

Марія МОРОЗЕНКО

Храм Душі Нації

Що відбувається із цим світом? Страшне, неймовірне здається засилля зла руйнє його, аж до самісінської основи. Нинішнє збайдужіло-потворне постіндустріальне суспільство наскрізь просякнуте фаталізмом. Його горевінний префікс «пост» — погрозливо-застережний — безжалісно «накриває» хвилею розpacу, заставляє задуматися про завершення всього, фінал.

Але вся ось ця глобальна руйнація — то вже наслідок. Розпочалося все не сьогодні. Хто знає напевно, скільки часу нам відведено? Скільки нам залишилося?! Страшні запитання, чи не так? Риторичні запитання, що, здається, не мають відповіді. Чи все-таки на них міг би відповісти кожен із нас, нині живущих? Міг би, коли б прагнув торкнутися осередку правди. Торкнутися, щоб цінувати щонайменшу мить життя. Цінувати — це позбутися згубної звички знищувати самих себе під корінь.

Що відбувається насправді? Загальновідомо: лише справжнє непідробне усвідомлення істинних понять здання побороти пошесть вселенської безнадії. Яку істинну правду маємо знати ми? Нам жити рівно стільки, наскільки вистачить здорового глузду не зруйнувати цілковіто Храм Душі Нації — головну зasadу, що забезпечує існування народу на просторах Вічності. Без Храму Душі — нація мертвта.

Храм душі — надто крихка будівля. Як віруючі, так і атеїсти сходяться в одному — людина, як істота інтелектуально вища від всіх досі знаних нам живих організмів, покликана протистояти вихорам хаосу, здатного, пониживши скрипали родових начал та засадничих істин, порушити не тільки фундаментальні життєве устої, а й поруйнувати кореневу основу людських стосунків — духовність. Це надважке завдання покладене на плечі людства задля збереження всесвітньої гармонії. Така надскладна міра відповідальності потребує самозрідання — відмови від переваги матеріальних чинників та удосконалення духовного начала, як головної умови гармонійного розвитку людства.

Однак людина, маючи доволі міцний внутрішній стрижень — душу, слабка зовні, бо легко піддається однічному блуканню поміж христими гранями добра і зла. Дитина, яка приходить на світ з усталеною генетикою предків, мимоволі, крок за кроком, власним духовним зором відкриваючи таємниці життя, прагне виробити свій окремішний мікросвіт у вселенському макросвіті, нерідко суперечний світові своїх попередників. Ці кінцеві меті підпорядковані дії та вчинки кожного з нас. Сумління при цьому виправдовує всі неминучі огірхи: «життя одне, живу так, як хочу, можу і вмію». Катастрофічним при цьому є розходження, коли духовний вимір, закладений від першопочатку, передбуваючи у постійній протидії набутому,

врешті-решт поступається. Протидія основі основ — тисячолітньому досвіду предків та кореневим знанням роду, є не що інше, як позбавлення себе духовної наснаги.

Пригадуєте знаменитий вислів: «Вустами немовляти промовляє істина». Насправді, славновзвісна духовна незайманість дітей є не що інше, як перевага духовної сили над матеріальнюю. Це закладено від зародження і проявляється на певних етапах життях конкретної особистості супо індивідуально. **Полонена матеріальними принадами життя (спокусою),** з часом людина виявляє податливість перед ними, що призводить до духовної регресії.

Закон перерозподілу чітко розставляє корективи — здобувши, ми неодмінно втрачамо. Це прости аксіома:

рарії. Але ж відомо з давніх-давен: не знищене — ніхто не годен знищити. I це не наш здобуток, а слава тих, хто стояв попереду нас — поодиноких пророків нації, відданых до самозреченні патріотів, чия духовна сила виявилася міцнішою за матеріальне поборництво, і саме їхня недаремно пролита кров робить здавалося б неможливе — ця свята кров рятує і повертає знищенні до життя. **Храм Душі Нації щосьтітанку** возносить свої сяючі бані ввись, даючи нам щоразу шанс на відродження. Чи ж словна його використовуємо ми? Ні, а більше того — живемо за принципом: а чому сама я маю думати?

Закритість проблем — це найбільший спрут суспільства. Це як рана на тілі рідної людини, якої ми

яке свідомо закинуті навіть і ті, хто ще здатен бодай крихту боронитися від усього цього хитромудрого плетива ошуканства, смордіної брехні, лжепророчтва. Кожен день видається останнім. Недарма разомови про кінець світу зрештою тепер видаються правдоподібними. Навіть найбільші атеїсти вірють, що «гряде» розплата.

Жити сьогодні важко.

Мертвим легше. Ті, кого вже немає в живих, не туманіють від розперезаності покручів, які день за днем влаштовують катанинські оргії прямісінко на тілі рідної землі, знищуючи безжалісно сувіття слави та шан, вирощені на благодатному ґрунті раніше батьками, дідами, прародителями і зачинателями роду.

Мертвим не болить. Так думаємо, нині живущі, знімаючи з себе покуту і розплату за гріхи. А чому ж не болить нам? Хіба не страшно почути, як поволі ми самі огортаємо власні душі в криваві пасма зради. Мовчання — це зрадливе зрешення, якби ми його не трактували.

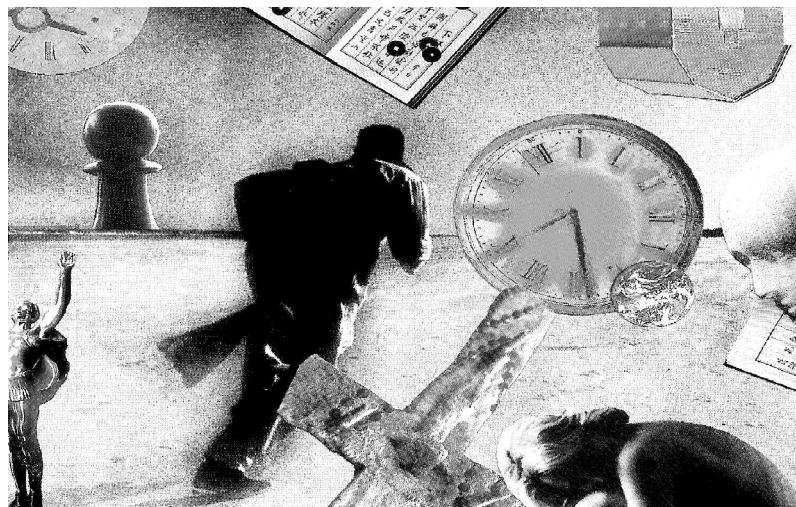
У кожного з нас є свій власний вибір. І я роблю свідомий вибір свій: я хочу свое життя — оцю коротку мить, запалену свічі, що, захевріши, горить яскравим полум'ям, і раптом... (це дійсно якося раптово і несподівано, адже знаєти, не означає бути готовим до цього!!!) тъмніє, тъмніє, доки і зовсім не згасне... — я хочу прожити цю Мить чесно і правдиво. Іншого вибору

для мене не існує. Нехай це занадто гіркий шлях, але з гордо піднятогою головою іду до своєї мети життя. Храм Моеї Душі відкритий для всіх.

* * *

Зацьковані, втомлені від буденних турбот, перенасичені страхітливим Сьогодні, втікаємо від самих себе — мізерних, жадібних, заздрісних, злих, жорстоких, нікчемних... Спішимо у собори, церкви і костели. **Молимось... Молимось... Шукаємо у Бога притулку.** Переступаємо пороги храмів, живемо далі. Сьогодні і завтра так, як і вчора.

О, які ми дивні! Які нерозважливі! Схиляємося перед величчю власноруч возведених храмів і без жалю руйнуємо найвеличніший і найсвятіший храм, возведений Господом у кожному із нас — Храм Душі.

Колаж Роберто Оскара Гаспері. Ар'єнтина

набуваючи матеріальнюю сили, люди на втрачає духовну. Сьогодні очевидно, що коли протягом минулих століть духовність повноправно обстоювала свої ключові позиції, то в найновіші часи перше місце цілковито відвоювали матеріальні цінності. Відтак духовні переваги підмінено матеріальними, а гроши стали головною ціллю людства. І це незважаючи на те, що людям відомий подальший катастрофізм ситуації — цілковита криза духовності веде до втрати сенсу існування людини. Сьогоднішній день людства характеризується «зубутками», що призводять до фатальніх наслідків.

Що ми маємо нині в Україні? День за днем поруйнований Храм Душі Нації щільно прикривається трухлявим порохом лицемірства, брехні, марнославства, роздутого патосу, лжепатріотизму, зрадництва та інших не менш руйнівних людських вад. На страшному місці руйнації духовно-немічними карикатурами зведені викривлені подоба храмової будівлі. Але ось ця скособчені-недоладні будівлі відкриває справжнє лице блудолозів-лакеїв, повзучих рабів та їхніх хазяїв — лютих ненависників всього українського, а найдужче — культурних традицій Ук-

реї, адже вона ретельно прихована за щільними витками бинтів. Ось що мені хочеться вочевидіше показати вам не для відрази, а для спонукання до дії. Відкритість — це руйнів нашого по-притяну. Але головне питання: що саме готові бачити ми — натяк на роз'ятрену рану, а чи страшну агонію? Задаючи питання кожному, і собі зокрема, почуюва біль. Через цей пекучий біль, що не дає мені спокою, я запитую кожного українця: чому ми боїмося говорити правду «очі в очі»?! Навіщо одягаємо її в якесь кострубате вбранині немовленості, коли відомо ж, правда по своїй суті є найціннішою тоді, коли постає перед нами оголена. У цьому її цнота та привабливість. Дешеве лахміття недомовок ховає її істинне лицце. Я не хочу чути і бачити таку правду. Я не хочу говорити упівголоса. Чуєте?! Я волюю промовляти вголос те, що почуваю саме цієї миті, впродовж свого власного життя. Інакше, усі мої слова — фальш, мої почуття — брехня, мої думки — лжа, мое життя — попуда.

Жити сьогодні безміро важко. Ко- жен день, упослідженій перевертнями, видається пекельним місивом, в

Лицарі Духа

Наталя КУЧЕР, науковий співробітник
Національного музею літератури України

Василь Стус. СХОДЖЕННЯ

«Василь Стус: Поет і Громадянин» (Упоряд. В. Овсієнко. – К.: ТОВ «Видавництво «Кліо», - 2013. – С. 684 с., іл.).

За останні десятиліття ми стали свідками цілого зоропаду спогадів, листів, щоденників шістдесятників. Okрім історичної, документальної, художньої вони мають безсумнівну духовну цінність.

Серед них були вагомі видання, присвячені Василю Стусу. Книга «Василь Стус: Поет і Громадянин» — це погляд на життя і творчість Поета і Громадянина в наукових статтях, документах та спогадах сімдесяти чотирьох людей. «Оприлюднення запечатаної правди» — словами із статті Івана Дзюби можна охарактеризувати її сутність.

Упорядник Василь Овсієнко — співкамерник Василя Стуса. Після свого звільнення двадцять п'ять років тому почав збирати матеріали про поета, публікуючи Іх в пресі та виголошуючи на радіо. У 2000 році вийшла його книга в двох томах «Світло людей», у якій спомини про Василя Стуса займають вагоме місце. «Ми дбаємо, щоб спогади охопили все життя Василя Стуса», — зазначає Василь Овсієнко. Цілісна хронологічна канва оповіді дає можливість побачити все життя поета і вірізнати ті риси, які були в ньому від початку — його «всепрічетність» в контексті «національного сирітства», самостійність, людяність і увиразнення їх в його поставі **прямостояння**.

Ми бачимо дитинство Василя, що незважаючи на тяжкі повоєнні роки, голод, смерть двох дітей в родині, пройшло в любові. Пронизливі тексти його Мами Івни Яківни та сестри Марії про спрагу до знань, коли він шестирічним, без відома батьків почав ходити до школи і став першим учнем. Дізнаємось про лагідну родину Стусів, взаємну приязнь один до одного і до людей. Однокурсник Борис Дорошенко згадує, як весело і затишно було там, любили співати, батьки, хоч жили скромно, не шкодували гроши на книжки — «то були золоті, найкращі роки Стусів». Донька Данила Шумука, яка відвідала батьків Василя, писала: «Я тобі навіть передати не можу, що це за люди, це святі люди! У їхній хаті сам Бог живе! Такої любові, такої поваги і співчутливості одне до одного я ніде не бачила». Можна сказати, що це хвилинне враження, але Данило Шумук, на запитання про початок та причини його дисидентства, почув несподівану відповідь: «Я над тим ніколи не думав. Мабуть, з колиски». «Стус оповів, що батьки були дуже релігійними, по-справжньому релігійними і жили по-божому між собою і між людьми. На комуністів батьки дивилися, як на великих ерінників. Оце все передалося і йому». Це важливі тексти для розуміння його безкомпромісності, загостреного почуття справедливості, власної гідності, яке з роками на-було почуття відповідальності перед Україною: «...Я чую прокляття віків, чую бездіяльний свій гріх перед зем-

лею, перед народом, перед Історією» (лист до Андрія Магишка 1962 року).

Київський період описаний друзями-шістдесятниками. Тексти Н. та Л. Світличних, М. Коцюбинської, Р. Корогодського, Г. Дворка, С. Сверстюка, Б. та Р. Довганів, Л. Танюка — дорогоцінні фрагменти яскравого вітражу 60-х

жити саме ось так! Розумієш, мушуй!», — говорив Василь з поглядом, спрямованим десь у позасвіт, у позапрості.

Серед цих спогадів, написаних вже після загибелі поета, привертають увагу щоденники Леся Танюка, які він почав вести ще 1956 року. Вони передають атмосферу 60-х років і враження,

вища шістдесятників: «... вони не були ні шістдесятниками, ні дисидентами, а носіями вічного, нескореного духу нашого народу. Звідки в нас появилась така чиста душа, такий Великий поет?»

Одразу відзначив високий рівень поетичного таланту Василя Стуса літератор з Ленінграду Михайло Хейфец, який спілкувався з ним в зоні. Хейфец був ув'язнений за статтю до п'ятитижневого видання творів Йосифа Бродського. «Поряд зі мною геніяльний поет», — сказав він Парую Айрікану, засудженному за членство в Національній партії «Вірменії». І прочитав йому поезії Василя Стуса. Той заплакав.

«В українській поезії тепер більшого нема...» — так назвав свої спогади Михайло Хейфец, написані ще за життя поета 1983 року. Того ж року вони були опубліковані українською і російською мовами у збірці «Українські силюети» у видавництві «Сучасність» в Торонто. Він усвідомлював цінність творчості Василя Стуса для культури, спеціально вивчив у лагері українську мову і почав перекладати його поезії російською. Саме він і Василь Овсієнко багато зробили для збереження та передачі на волю текстів Василя Стуса. Михайло Хейфец порівнював Василя з Тарасом Шевченком, коли переконував лагерне начальство повернути конфісковані поезії та переклади.

Михайло Хейфец неодноразово чув про глибину людяності поета з розповідей в'язнів. Його детальні оповіді та тонкі спостереження поглиблюють уявлення про особливість світовідчування поета, його внутрішню чистоту. «Сидіти у в'язниці — для цього придатні люди простіші, як я, наприклад, а джерело Божествених гармоній, Стус — його хотілося бубреєтвідподібного».

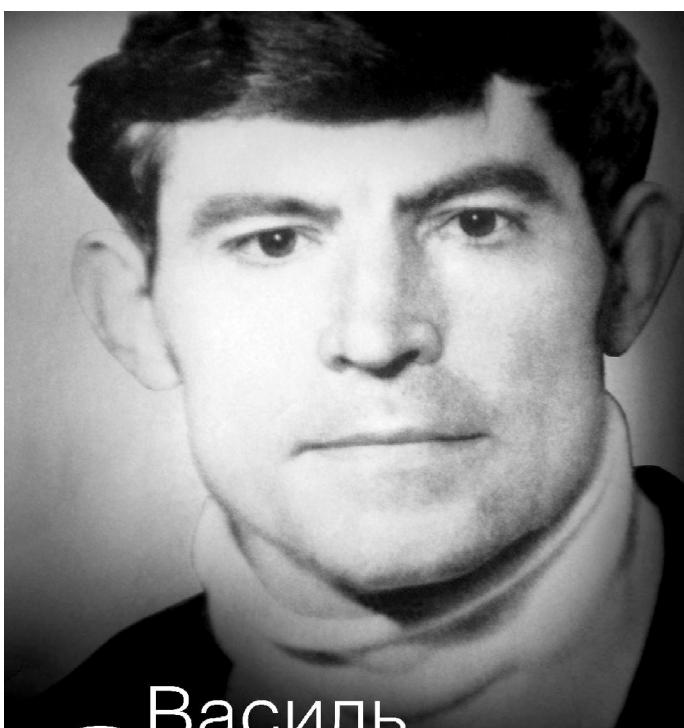
Цілісні та благодородні натури Василя Стуса, єдність вчинків, думок і текстів зауважували різні люди у різni періоди його життя. В книзі багато відомостей про Василя Стуса-людину — тонку, делікатну і вразливу; і вони додають його образові тепла і світла. Роман Корогодський писав, що це людина виключної внутрішньої зібраності і висоти «людина нетупеня — і все!». У разом з спідчим він називав Василя Стуса голубом, чим викликав вибух пніву. Шляхетність поета спровалює враження в літературному салоні перекладачки Ірини Стешенко, вона говорила, що Василь Стус не селянський син, а певно, позашлюбний син якогось князя. Преніжною людиною називає його письменниця з Бразилії Віра Вовк.

Сяючими зблисками розсіяні у спогадах відомості про внутрішнє життя Василя Стуса. «Стус, які Шевченко, пише Іван Дзюба, — веде напруженій діалог з Богом». «Господи, яке небо!» — почув голос Василя Стуса Євген Сверстюк якраз на Великдень 27 квітня 1972 року в камері слідчого ізолятора КДБ. «Господи, дякую!», — прочитав дрібний почерк Василя Стуса, видряпаний на стіні карцеру, Михайло Хейфец. «Він неодноразово підкреслював, що був релігійним», — писав співкамер-

Василь Стус: Поет і Громадянин
КНИГА СПОГАДІВ ТА РОЗДУМІВ

років. В багатьох спогадах описано пам'ятний день 4 вересня 1965 року, прем'єра фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків», коли Іван Дзюба і В'ячеслав Чорновіл виступили із повідомленням про арешти. Василь Стус приєднався до них, згадав тридцять сюмий рік. Мабуть, сам тут почав його біографії, його сходження. Михайлина Коцюбинська, яка взяла його під руку, відчула тремтіння — цей виступ дався йому нелегко.

Про усвідомлення ним свого вибору пише письменник Юрій Покальчук, який мешкав разом у гуртожитку. Він оповідав Василю настанову свого батька, аспіранта Миколи Зерова, що не треба гинути героїчно, треба вижити і робити культуру. «Оти ти і йди цим шляхом, ти вже тримайся, а я — не можу інаже... я знаю, що за меню одного разу прийдуть і заарештують, знаю свою долю, але я почуваю, що мушу її про-

ник, російський письменник монархіст Леонід Бородін і уточнював, що ставлення Василя Стуса до християнства було складним. Моральності була віросповіданням Стуса, джерелом його сили, — відзначав у емоційних, сповнених любові споминах Рамзік Маркосян. Рита Довгань, яка працювала разом з поетом у Київі пише, що він «осяяв наше життя» (чоловік Рити скульптор Борис Довгань вирізбив голову поета). Коли у них був вільний момент, вони йшли до Святої Софії — «Це був наш храм». Промовистою є згадка дружини Валентини Попелюх про скло на іконі Пресвятої Богородиці (зображення подарували поету на роботі, а він зробив рамочку), яке триснуло одразу, як Василь вивели після першого обшуку 1972 року.

Важливо, що серед текстів є свідчення учасників перепоховання Василя Стуса. Поверненням трох поетів-мучеників на Батьківщину стало знаковою подією у боротьбі за Незалежність України. Ірина Калинець, яка приїхала зі Львова для організації перепоховання Василя Стуса, Олекси Тихого і Юрія Литвина в Київ 1989 року, згадувала слова священика отця Івана, який служив панаходу і сказав, що треба тричі обнести навколо церкви — «А може, вони будуть канонізовані». І домовини Василя Стуса, Юрія Литви на й Олекси Тихого були обнесені довкола Покровської церкви. Того ж року відомий художник Віктор Зарецький, чоловік Алли Горської, який добре зізнавав Василю Стуса, в одній з останніх робіт — «Василь Стус орач» у своїй способі сакралізував його образ — на одній із писанок, які розписані в просторі, вміщено монографу поета «ВС». Це одна з кращих робіт Віктора Зарецького, її подано в книзі разом із світлинами.

Книга входить за межі супо біографічних відомостей про життя поета-в'язня. Це нове осмислення постаті Василя Стуса. Серед споминів вміщено глибокі статті про творчість Василя Стуса Михайлини Коцюбинської, Івана Дзюби та Євгена Сверстюка, а також тексти-документи. Серед них звернення всеєвітньо-відомого вченого, дисидента Андрія Сахарова до учасників Мадридської наради для перевірки Гельсинських угод 1980 року: «Я закликаю колег Василя Стуса — поетів і письменників у всьому світі, моїх колег учених, Міжнародну амністію, всіх, кому дорога людська гідність і справедливість, виступити на захист Стуса». Ми бачимо, що за життя поета голос на його захист ззвучав у світі. Стаття Вахтанга Кіпіані «Стус і Нобель: демистифікація мітів» проливає світло на інформацію

про висунення поета на здобуття Нобелівської премії — комітети на його представлення були створені в українській діаспорі. На жаль, в українській діаспорі, як і в Україні сьогодні, не було практики належного представлення кандидата, а багаторічна заформалізована традиція відбору Нобелівського комітету не сприяла швидкому реагуванню на творчість талановитого, але маловідомого поета-в'язня.

Натомість якими промовистими є рядки з інавгураційної лекції-промови Андрія Сахарова, який розділив цю почесну відзнаку з усіма в'язнями сумління — серед багатьох імен людей різної національності є імена Василя Стуса, Ірини та Ігоря Калинців, Євгена Сверстюка.

Ця книга не лише про Василя Стуса. З її текстів проступають дивовижні історії різних людей. Як писав В. Овсієнко, «там зібралася в замерзлій імлі цівт націй». Читати їх біографічні відомості не менш цікаво, ніж саму книгу. Після звільнення вони продовжили діяльність за утвердженням своїх ідеалів. (Іван Гель подав ідею виходу Греко-Католицької Церкви з підпілля і очолив тривалу боротьбу за її легалізацію. Народними депутатами національних парламентів стали В'ячеслав Чорновіл, Ірина Калинець, Михайло Горинь, Левко Лук'яненко, Микола Горбаль, Баліс Гаяускас, Паруйр Айрікан. Євген Сверстюк став Президентом Українського ПЕН-клубу, редактором релігійно-культурологічної газети «Наша віра», автором десятка книг, лауреатом Національної премії ім. Т. Шевченка. Михайло Хейфец емігрував до Ізраїлю, серед виданих ним книг — «Книга щасливої людини» 2010 року. Семен Глузман обраний членом товариств психіатрів США, Великобританії, Німеччини, він є директором створеного ним Українсько-Американського бюро захисту прав людини. Василь Овсієнко працює в Харківській правозахисній групі, бере участь у створенні Міжнародного словника дисидентів). Їх зустріч в лагерях — не випадковий сюжет життя. Це спільнота однодумців, своєрідне братство поза часом і простором, сяюче сузір'я. Таких історій в Україні трагічного ХХ століття багато. Це ті зерна самопосвяти, з яких просла Незалежність України, вимряна вистраждана в тюрмах і лагерях. І тому це книга про сходження Василя Стуса і його побратимів до вершин Духу.

В книзі багато публікацій про боротьбу за місце Василя Стуса в українському культурному просторі. Це тема окремої розмови.

Срібний дзвіночок тих літ

Прощання з поеткою не зколихнуло літньої дрімоти. Ірина Жиленко відійшла тихо 3 серпня. А 5-го серпня, після відспівування у Фролівському монастирі, була похована на Байковому цвинтарі, поруч з могилою свого чоловіка, відомого письменника Володимира Дрозда.

Ну, от і розміняли серпень... Світ «без мене, звісно, помітно втратить на своїй привабливості».

Це рядки з її передмови до книги поезій, вибраних з десяти книжок та виданих під характерною назвою «Євангелія від ластівки». Книга вийшла у харківському видавництві «Фоліо» у 2000 році. Отже, три надцять років тому...

Ірина Жиленко, срібний дзвіночок серед покоління шістдесятників, не була препрекана. За характером свого таланту вона не ставала на проти проти сильних світу, як вона казала, «з чернью при владі». Поза барикадами є багато простору для поета, що сповідує Євангелію від ластівки. Звичайно, то Євангелія про радість Божого світу, про любов, про волю, про добrotу людини, відкритість і ласку до всього живого. Мотив миротворчості був чужий вождям ракетної імперії, але коли то співає птаха піднебесна, то їх не дратує. Отже, тоді зі скріпом виходили тоненькі збірки поезій Жиленко, обскубані цензурую, але зовсім чужі духові тоталітаризму. У цій герметичній і життєлюбній поезії тайтися естетичний опір похмурому режимові, який вже не встигав боротися з ластівками.

У згаданій передмові авторка освідчується владній черні: «Поети беззбройні, незахищені, їх так легко скривити, що, здається, вони мусили б викликати у «господарів життя» зневажливу жалість, як блаженні, або діти. Моцарт, Гофман, Андерсен, Галчинський, Плужник... який безпомічний дитсадок! Чому ж стільки безжалісної ненависті довкола них? Скільки кривд? Ни, не тому що успіх. А тому що усім своїм си (вірніше, неситим), усе висмоктуєм нутром можновладці відчувають: ці нікчемні слабаки їм непідвладні, вони щасливі таким щастям, до якого зась і королям, і полководцям, і мільйонщикам. Це щастя творчости — співтворчости з Богом...».

Ірина Жиленко витворила багатий і різноманітний світ казки, в яку може заховатися дитина, і вільна людина у пошуках радості і краси. Вона відкрила багатьом зануреним в політичну гущу інший тип людини — Homo Feriens. Людина на святі життя, остеронь від сірих символів епохи. Ніхто так не розкрив життя шістдесятників, цькованих і внутрішньо вільних під гнітом диктатури, як Ірина Жиленко у своїй книзі «Homo Feriens», і що характерно, вона зі своєю сміливістю ластівки дружила саме з тими, що потім будуть ув'язнені, безжалісно заціковані і убиті. Звичайно, тут була спорідненість духом.

«Шістдесят роки — як найбільший Божий дар — принесли мені друзів» — у своїй

книзі, сповненій любові і щирості, вона оживила той світ, затъмарений після величного погрому 1972 року.

Такий дар великого таланту — оживляти і зберігати те, що належить єдиній справжній реальності — культурі, що передається у спадщину потомкам. Що стає силлю землі.

Однак, тримається культура на живих людях. Мертві душі поза культурою. Сторіччя з дня смерті Лесі Українки упало на них як сніг на голову. Державні інституції «мовчать собі, витріщивши очі», газети і телеканали заповнені щодennimi скандалами та пошлістю, поряд з якою непристойно було б згадувати ім'я поета. Небо культури стрімко опускається.

У місті Розбитого Серця
Стало сумно, буденно і пусто.

Вісті про відхід Ірини Жиленко взагалі не потрапила на сторінки газет і на екрани телевізорів (за малими винятками). Присутня на похороні Ліна Костенко з жахом розповідала, що нібито на українському TVI показували розмову Антона Мухарського з Подерев'янським, чиє ім'я видає наперед увесь зміст. Чи не краще було б поговорити з черепом шекспірівського блазня бідного Йорика, який все ж таки копіс був живим... і то було в той час, коли тіло Ірини Жиленко лежало в труні, а поезія її співала прощальну пісню...

Катастрофа культурної деградації щодені заглядає нам у вічі. Поетів не виловлюють, книжі не палять, роялів не трошкати... Але «хазяї життя» поступово утверджують свої утробні цінності. Імена поетів відтісняються шерегами елітних мужиків і глямурними фізіономіями на екранах усіх каналів. Безсоромність входить у моду.

Ось чому у світі грубої підміни сторіччя Лесі Українки, наступне двохсотріччя Тараса Шевченка не помітять навіть на традиційному жандармському рівні. Життерадісна пісня Ірини Жиленко — як щось неспоживне.

Але є час розкидати каміння і час збирати... Великою радістю є те, що поетка жила між нами, що в часі глухонімі зберегла дзвінкий голос, що різьбила Боже творіння своїми вигадливими святковими візерунками, що випробувала людську природу на стійкість супроти нівелюючої сили. Що засіяла ниву життя своїми дивосвітами на радість дітям теперішнім і прийдешнім.

Схоплювання міті життя чаювним словом і лежить в основі лірики Жиленко. Тільки треба ще відмітити характерне для неї уміння радіти життю, чого так бракує людям.

Про своїх друзів молодості вона пише: «Ми схилялися один перед одним». А це теж заповітна наука.

Тож схиливось перед нею з пошаною і вядністю. Світла її пам'ять.

Євген Сверстюк.
Працівники музею Шістдесятництва.
Друзі часу минулого і майбутнього.

Володимир БУЗЕЙЧУК

ДІЯЧІ РОЗСТРІЛЯНОЇ ЦЕРКВІ: Архиєпископ Юрій Жевченко

Коли у 1917 році наново постала українська державність — як Українська Народна Республіка та Українська держава (П. Скоропадського) — питання про відродження національного церковного життя неодноразово порушували відомі діячі науки й культури.

Активісти українського церковного руху розуміли, що існування держави без національної церкви буде проблематичним, бо московські священики негативно впливатимуть на свідомість українського народу. Тож 1917 року було створено Всеукраїнську Православну Церковну Раду (ВПЦР), метою діяльності якої стало відновлення ієпархії та служіння Української Автокефальної Православної Церкви.

Оскільки ієархи інших церков не погодились надати відновленій Церкві статус самоврядної та висвятити її пасторів, ВПЦР постановила здійснити освячення митрополита через хіротонію (рукопокладення). Цей обряд був дуже поширеній у ранніх християн, але практично перестав вживатися з пізньо-середньовічніх часів через фактічну монополізацію вже дуже організована церковною верхівкою права на висвячення священників. До речі, у такий спосіб було висвячено й патріарха російської Церкви, адже жоден з православних ієархів не визнав автокефалії московської митрополії та проголошення її патріархію. Щоправда, нинішні російські церковники воліють про це не згадувати, особливо у контексті розмов про УАПЦ, яку вони називають «самосвятською» й «розкольницькою».

Митрополитом УАПЦ було обрано та висвячено Василя Липківського, який трохи згодом і возвів у сан епископів відновленої Церкви. Серед вис-

вачених ієархів був і отець Юрій Жевченко.

Народився Юрій (Георгій) Жевченко 17 лютого 1885 року у селі Елісове Слов'янського повіту Харківської області (сучасна Кіровоградщина). Закінчив духовну семінарію, 1911 року — Новоросійський університет. З 1912 року працював учи-

ну участь у вирішенні багатьох питань соціального та духовного характеру. Після приходу до влади П. Скоропадського отця Юрія ув'язнили, проте ненадовго. Вже з листопада 1918 р. Юрій Жевченко — голова Церковної комісії Українського національного союзу.

У 1920 р. Юрій Жевченко став настоятелем парафії у м. Сквирі, а з липні

цього ж року — священиком Андріївської церкви у Києві. Був членом Всеукраїнської Православної Церковної Ради, у жовтні 1921 р. брав участь у роботі Українського православного собору Київщини.

У квітні 1922 р. висвячений на єпископа Сквирського УАПЦ. Своєю діяльністю здобув значний авторитет серед вірних. У 1924—1927 рр. Юрій Жевченко — єпископ та архиєпископ Полтавський.

Після Полтави отця Юрія переводять до Одеси: 1928 р. його призначено архиєпископом Одеським і Миколаївським, і на цій посаді він плідно працював до вересня 1929 р., коли був заарештований — за «контрреволюційну діяльність». У цей же час заарештували й інших владики УАПЦ, серед яких митрополит Василь Липківський, архиєпископи Микола Борець-

телем у гімназії. 1914 року висвячений на священика, і з початком I Світової війни пішов на фронт військовим духівником. Відомо, що у 1917 — 1918 роках Юрій Жевченко був священиком Київської інструкторської школи.

Під час революції прийняв платформу Центральної Ради, брав діяль-

ність у житті давньої мети — відродження помісної національної Української Церкви, — через передшоди з боку організацій та осіб, які підтримують збереження монопольного статусу РПЦ в Україні. Не в останню чергу через таких «захисників канонічного православ'я» питання помісної Української Православної Церкви залишається відкритим.

Володимир РОЖКО, історик-архівіст, м. Луцьк

Проща до Козацьких могил

*Нас тут триста, як скло,
Товариства ляло!
І земля не приймає.
Т. Шевченко*

До Козацьких могил під Бересітком щороку приходять тисячі українців, щоб уклонитися полеглим далекого 1651 року козакам, які віддали своє життя за волю і долю України.

На початку ХХ ст. на острові Журавлиха, де відбулася завершальна Берестецька битва, коли триста козаків відбивалися від цілої польської армії і всі загинули, було побудовано Свято-Юріївський храм. В с. Острів перевезено церкву Св. Михайла, 1650 р., в якій перед початком битви молився гетьман Богдан Хмельницький зі старшинами, а службу Божу правив преподобний Йов Залізо. Козацькі черепи і кости зібрані до саркофагу, засновано манастир, музей.

Над Козацькими могилами в с.

Пляшевій пролетіли криваві грози двох світових воєн, польська, московська, німецька, знову московська окупація. Остання була найстрашніша. Червоні вандали нищили темнimi ночами все, що нагадувало українцям юні колишньо славу: саму святиню перетворювали в птахоферму, психлікарню і ін., розбивали прадавні кам'яні хрести, плюндрували самі могили.

Пригадую, як в 60—80-х рр. ХХ ст. всяка спроба відвідати колективно Козацькі могили натрапляла на непролазні перепони, а бойдай-якесь невдоволення побаченим на святому місці заглушувалось.

З постанням незалежності України відновилися щорічні масові прощі у Дев'яту П'ятницю до Козацьких могил біля Богданової каплички у підніжжі Крем'янецьких гір біля с. Підлісці. В добу Незалежності о. Іван Мазурчик з сином о. Михайлом та вірними відбудували звандалізовану червоними окупантами Богданову капличку, привели в належний стан вілілі козацькі поховання.

Цьогоріч 7 липня до святого місця прибули десятки тисяч люді.

Службу Божу очолив Святійший Філарет Патріарх Київський і всієї Руси України. Йому співслужили митрополити Дмитрій, Михаїл, Єпифаній, архиєпископи Ізаслав, Іларіон та інші владики, більше півсотні священиків і дияконів.

Святійший Патріарх Філарет у своїй проповіді закликав вірних берегти пам'ять про полеглих козацьких лицарів, молитись за спокій їх душ, приходити до святого місця, щоб всім разом віддавати їм шану, молитовно запалити негаснучу свічу пам'яті.

Щорічні прощі відбуваються також у Десятій П'ятницю до Козацьких могил біля Богданової каплички у підніжжі Крем'янецьких гір біля с. Підлісці. В добу Незалежності о. Іван Мазурчик з сином о. Михайлом та вірними відбудували звандалізовану червоними окупантами Богданову капличку, привели в належний стан вілілі козацькі поховання.

кій, Іван Павловський, Юрій Міхновський.

Під час розслідування справи «фафівці» ДПУ зламали Жевченку ребра, повибивали зуби і, врешті-решт, примусили зінатися у шпигунські та контрреволюційні діяльність. Архиєпископа Юрія Жевченка засудили до 8 років каторжних робіт і виспали до концентраційного лагеру в Караганду.

Але навіть після відbutтя цього покарання на свободу отець Юрій не вийшов. 1937 року справу проти нього поновили і повторно засудили ще до 10 років ув'язнення. Цього терміну колишній архиєпископ не пережив. Є відомості, що помер він в лагері влітку 1938 року, хоча документальні свідчення поки що знайти не вдалося.

Донька Юрія Жевченка Тамара була актрисою відомого театру Леїса Курбаса «Березіль», 1925 року стала дружиною українського письменника Юрія Яновського.

Доля священика УАПЦ Юрія Жевченка подібна до терристичного шляху усієї Церкви. «Собор» УАПЦ, ініційований партією більшовиків та ДПУ, розпустив Церкву, а її парафії було приєднано до РПЦ. Більшість духівників УАПЦ загинули у концлагерях. В Україні здійснювати свою місію Церква не могла, хоча за кордоном парафії УАПЦ існували, мали широкі й активні зв'язки з іншими релігійними громадами.

Відновлення діяльності Української Автокефальної Православної Церкви відбулося лише після здобуття Україною незалежності. Але й зараз не створено можливості вільно працювати для втілення у життя давньої мети — відродження помісної національної Української Церкви, — через передшоди з боку організацій та осіб, які підтримують збереження монопольного статусу РПЦ в Україні. Не в останню чергу через таких «захисників канонічного православ'я» питання помісної Української Православної Церкви залишається відкритим.

В Підлісцях не лише стояв козацький табір, а й була тут вихідова база на Берестечко, лазарет. Козаки, які помирали від ран, отриманих у битві, були поховані навколо Богданової церкви.

Цьогорічну службу Божу і панахиду на могилах полеглих козаків очолив прот. Анатолій Зінкевич з Тернополя, рідний брат митрополита Луцького і Волинського Владимира Михайлова. Йому співслужили біля двох десятків священиків з різних благочинь Тернопільської єпархії УПЦ КП, яким прислужували студенти ВПБ академії Іван Копотило, брати Юрій та Іван Мазурчук, місцеві вітварні хлопчики.

Козацькі могили біля Богданової каплички потопають серед зелені, квітів, трав. Збереглося у підошві гори 27 могил.

Серед прочан зауважив багато (мабуть більше половини) молоді. Це добрій знак.

«УСЕ СВЯТЕ ВІД РІДНОЇ ЗЕМЛІ»

Десь літає птах моє життя.
Я не знаю — високо чи низько.
Може, в сизі падає жита,
Може, над проваллям чорним висне.

Я не знаю...
Віриться мені —
На Україні упаду напевне.
Припаду до рідної землі,
І земля пригорнеметься до мене.

Коли душу поетову
до синців було збито,
запитав борзописець у нього:
на зборах:
— Може, годі мінору?
І взагалі, як творчий настрій?..

Петрові Чегорці
Не зникніть, вибалки і вярки,
і через безліч-безліч літ.
Там же ростуть шипшина й глід
і причаїлись мілі вигадки.
Там же таке, що й не збегну,
дорожчає із кожним роком:
і погляд річки вдалину,
і як сорока водить оком.
І сіяво пісні, що бринить
у гілці, джерелі, хмарині...
І як було, так і донині
негучно славитиму мить,
коли уперше зрозумів,
що країці землі немає
І що прадавні небокраї
такі ж прадавні, як і ми.

* * *
Дурилістам усім наперекір
найкраща відповідь — робота.
Знов слова рідного тайниній дотик
здіймає мое серце аж до зір.
І вже я знаю, певен остаточно, —
собою залишайся, тільки так
писатимеш рядки не потопочені,
співатимеш без озирку, мое птах...

Перевертні
Улюбленцю вулиці
козу біленьку Кейтку кітну
зарізали,
молодесенькі садові деревцята
викопали,
дрова до единого поліна
вкинули,
і коли мордатий підпилий
колишній хазяїн дворища
кинув пихато шоферові:
— Пасхал!

Сільська вулиця
плюнула вслід
величезному чорному автофургону.

* * *
Мені здалося, —
вимерло село:
ніде ні вогниха,
ні голосочка...

Та ще коли зі стрічним привітався
і не почув од нього ані слова, —
мені здалося, —
вимерло село...

Монолог Бориса

Грінченка

Може,
народжений я
і під чоботом прохрипіти:
словник української
мови.

* * *
Снівся собі
водою
птахом
рибою
і вітром
вільним
вільним
і прокидатись
не хотів
ніколи.

* * *
Йому сказали:
— Забувай!
І він забув
свій рідний край,
і рідне слово він забув, —
і мов не жив,
і мов не був.

* * *
Змахнемо вслід ХХ сторіччю.
Воно було величне і страшне.
Нехай у ХХІ-му навічно
Постане УКРАЇНА.
І ніяких Н Е !

* * *
Усе святе
від рідної землі:
і Мати —
небокрай мій недосяжний,
і щира усмішка,
і дружба,
і любов —
усе святе від рідної землі.
І злидень той,
хто не збегнув цього,
і злодій той,
хто заважав збегнути:
усе святе
від рідної землі.
Вона —
єдиний мій пророк
на білому світі.

Вікторові Савченку
Коли немов навали хмар —
ані просвітку, дні мов стерти.
— Україні — вічний календар,
а слову рідному — безсмертя, —
отак Тобі й собі кажу,
і серце радісно зозулить...
Давно ступив на цю стежу —
І не караюся минулим.

* * *
Які зі словом хитрощі?
Воно
словна усім відплатить
за лукавство.

* * *
Трибуноподібні люди
трибуноподібні слова
трибуноподібні вірші
трибуноподібні посмішки
трибуноподібні дні.

* * *
З багаття пам'яті я вихоплю слова,
постануту вершниками
на вечірнім прузі —
мої надійні друзі, не півдруї —
моя душа довірлива, жива.

* * *
А слова заємирають,
немов перед стратою,
коли борзописці
упевнено й весело
відаються до письмового столу.

* * *
Я не змінився аніскілечки
після почвань, бридких намов.
Те, що любив, не відлюбилося,
те, чим болів, — болить ізнов.
І рідне слово мені — серце.
Без нього був би дуляком,
тупим і ситим мертвяком,
який живим собі здається.

* * *
На осокорі лиши один листок...
О, як йому самотньо на вершечку!
Та ніби його чуя голосок:
— А провесна, здається, недалечко.
І, може, привітає першу брост',
А єже тоді спадатиму додолу...
... Таке почути вперше довелось,
І я веरтає усміхнений додому...

Костянтинові Дубу
Так багато в небі літаків,
що птахи не знають, як ширяти
в позахмарі.
І тоді серед них з'являється
камікадзе
і надзвуковою стрілою летить
назустріч стalemовому лайнеру.
Птах гине миттєво, але змущує
здригнутися сталеве громадя
або й повернатися на летовище,
і задуматися, міцно задуматися
людям:

«Чому це в безмежному піднебесі
все більшає птахів-камікадзе?»

* * *
Така дніна,
що в пастсва
сині крипята.
Не розхлюпайте
неба,
мої синьокрильці.
Така дніна,
що я
тільки світлом живу.

* * *
Що то рідна земля:
поміж бетонних плит,
припасованих щільно,
наче блоки егіпетських пірамід,
квітне петрів батіг.

* * *
Зведу вінком над головою руки,
заспівну стисливим сонячом отак.
Стоятиму до смоку у стегнах
і не порушу тишу ані звуком.

* * *
А день сьогодні —
золотень.
Хоч сонця
зачерпни!

* * *
Під машину потрапив курай
так хотів перебігти дорогу,
за якою ввихався йому рай —
степ широкий і більше —
нічого...

Олександр ЗАВГОРОДНІЙ

В студентські свої часи в Дніпропетровську Олесь Завгородній носив вишиту сорочку і писав, як дехто казав, «химерні українські вірші». Відтак, ярлика «націоналіста» йому було годі уникнути, як і того, що за ним тяглося. Хоч насправді в тій виразно ідеалістичній юнацькі поставі ах ніяк не впадало в око бажання привернути до себе увагу чи кинути виклик середовищі. Власне то була справжність, справжнє, не поверхове шукання себе і свого українського світу. А ще — живе відчуття глибинної знакової архетипності українського світогляду і культури.

З цього захопливого відчування й зродилася воля злагнути рідні первні, почути затаєні зміsti слова, жити своїм, бути собою. Бо лише так власне і можна бути! З трепетної й побожної любові до слова, до людини і кожній живої істоті, до всього, що є правдивою Україною, й виріс неповторний стиль поета — тонкий, дивовижно світлий і відкритий — у своїй щирості гранично наближений до порухів душі, до її потреби істини.

У «Леті» Олесь Завгородній дивним чином стають зримими духовні зусилля особистості, яка попри завали безчася, залишилась вірною українському ідеалові людяністи, добра і творення гармонії буття. Ця нерідко болюча та водночас сповнена відданості незрадливі постава відкриває глибший простір часу. Час поета оприєутнений істинністю його екзистенції, усім, до чого звернена його любов. Тому час є живим. І Україна його жива.

Тож «Лет» Олександра Завгороднього куди увійшли поезії й перевіклади з кількох мов та виbrane з досліджень української синоніміки (а ще ж він знаний перевікладами прози з естонської, лавреат національної премії Естонії ім. Юхана Смуула, з фінської — класики й сучасних авторів), уявляється своєрідним образо-літописом нелегкого, але неспинного внутрішнього руху української душі через полони ХХ ст. до свого правдивого буття.

В незнищенні світлій і мудрій широті його слова пульсує якесь невичерпне вічне джерело, що певно і творить силу цієї книги.

Raïsa LIША

Обежоріло... Гліки помах
мене підкликує чомусь.

Я не скажу про це ні кому,
лише над аркушем схильсь.
Щось хоче клен мені повісти
до того, як обляже ніч,
як місяць вийде урочисто
і припаде до річки ниць.
Ідь до клена. Так бентежно:
у серці щось нове сплива...
А листя падає на стежку,
мов нерозгадані слова...

З книги вибраного «Лет»,
Дніпропетровськ, «Ліра», 2011

На св. твори Сергія Алієва —
Ковики, м. Січеслав

Відбулася канонізація святого князя-мученика Оскольда

27 червня Помісний Собор УПЦ Київського Патріархату ухвалив рішення про канонізацію київського князя-християнина Оскольда-Миколая, убитого язичниками у 882 році.

Однією з підстав для розгляду питання про канонізацію першого київського володаря-християнина стала книга дослідника Сергія Шумилі «Князь Оскольд і християнізація Русі», яка була видана в 2010 р. у київському видавництві «Дух і літера». Після виходу цієї книги, з ініціативи автора було проведено низку міжнародних наукових конференцій, присвячених 1150-річчю початкової християнізації Київської Русі за часів князя Оскольда. Зокре-

ма, такі конференції протягом 2010-12 рр. було проведено в Чернігові, Київі, Ужгороді і навіть Санкт-Петербурзі (остання за підтримки ЮНЕСКО).

За результатами цих наукових обговорень спочатку Священний Синод УПЦ МП рішенням від 28 червня 2011 р., а згодом і Священний Синод УПЦ КП рішенням від 13 грудня 2011 р. ухвалили постанови про відзначення у 2012 році 1150-річчя заснування Київської митрополії за часів першого Ос-

кольдового хрещення Русі.

Відповідно до рішень обох Синодів найбільших Українських православних Церков у 2012 р. у Київі було проведено низку науково-богословських заходів, в яких брали участь як наукові, так і представники УПЦ МП та УПЦ КП.

Рішення Помісного Собору УПЦ КП про канонізацію князя-мученика Оскольда-Миколая стало якби підсумком багаторічних досліджень та узагальнення з цього питання.

Колегія Патріарха Мстислава

вища заочна духовна школа

Харківсько-Полтавської єпархії

Української Автокефальної Православної Церкви

оголошує набір студентів

на 2013-2014 навчальний рік

Навчання проводиться на двох факультетах:

БОГОСЛОВСЬКИЙ — термін навчання 5 років, приймаються лише чоловіки віком від 18 до 45 років, готуються майбутні священики;

КАТЕХИТИЧНИЙ — термін навчання 5 років, приймаються чоловіки і жінки віком від 18 до 55 років, готуються викладачі релігії.

Вступники повинні мати світську середню або вищу освіту.

ВСТУПНІ ІСПІТИ: 1. Українська мова (диктант). 2. Історія України (усно). 3. Закон Божий (співбесіда з перевіркою знання Євангелії, основ катехизису, окремих молитов). 4. Церковний спів (прослуховування).

Термін складання: 26 жовтня 2013 р.

Вступниками подаються такі ДОКУМЕНТИ:

1. Прояхання на ім'я правлячого архієрея (надсилається електронною поштою). 2. Автобіографія. 3. Довідка про хрещення (в крайньому разі її може замінити письмове свідчення хрещених батьків). 4. Для одруженіх — довідка про вінчання. 5. Документ про середню або вищу освіту. 6. Рекомендація парафіяльного священнослужителя (бажано). 7. Медична довідка. 8. Для чоловіків — військовий квиток.

Адреса: Свято-Дмитрівська церква, Полтавський шлях, 44, Харків, 61052 (неподалік від Південного вокзалу).

Довідки за телефонами: +380 (68) 533 96 85 та +380 (50) 935 76 52

Електронна адреса для листування: mstyslav.college@i.ua

Єпархіальний сайт: www.uarc.org.ua

Вірш 11-літньої киянки Віки ІВЧЕНКО, яка пережила трагедію Чорнобилю і мусила поїхати на лікування від впливу радіації до США, де лікарі і опіка української громади врятували її життя, і де вона досі живе й сама вже лікує недужих, — здається вибухнув. У ньому прорвався весь біль і любов шквалом почуттів української душі, що крізь найгорстокіші вихори часу несе в собі спрагу здійснення свого питомого світу, у добротворенні.

На чужині

Закрию шторами вікно
і роздумам віддамся,
Поставлю музику давно
Улюбленого Брамса.

Придумаю пісні сумні
Про те, що все прийдешнє,
Що весни в рідній стороні
Не схожі на тутешні.

Що знову приснилася мені
Удосятів бабуся,
Що я навіть коли сміюсь,
То у душі журося.

Рік еміграції, мабуть,
Свободі не заради.

Я глибше осягнула суть —
Приреченість до зради.

Вірші, дарунки і пісні
Загоювали нерви.
Вже всі мої товариши
З лікарні, мабуть, вмерли.

А я живу, а я дишу,
А я дивлюсь на небо,
А я надихатись спішу
За мертвих і за себе.

А я остання у клину
До сонця серцем лину,
І співаю вірш про чужину,
Мов пісню журавлину.

Про людину і час

Мирослав ДОЧИНЕЦЬ

*Людині не належить минуле, а майбутнього може не бути. З нами лише сьогоднє. Про нього й турбуємося.

*Природа, видима й невидима, з усіх сил іде нам на допоміч, коли ми на останнім щаблі покори віддаємо себе в її руки.

*Сину мій, Господь з тобою. Це Його милосердя — помістити тебе туди, де ти є зараз. Лише так може прийти розуміння ціни всьому. Довірся Йому — і на-

раз приспіє поміч. Ти до Нього шепотом- Він до тебе віщим голосом. Ти до Нього крок — Він до тебе два.

Бо милість Його непомірна! А чоловік — то лише терня і квіт Господнього вінця. Коли в якій інострасі. Нині терня на твоїй голові, а завтра воно може обернутися квітом. Однак затим: Господь думає про нас, але нашими головами. Господь помагає нам — нашими руками.

*Вчімся радіти з малого! Вчімся від малого со-

лов'я співати, коли довкола залягають сутінки.

*Дорога — сутність нашого життя. Водячи світом — вертає до порога; ведучи до Бога — підводить близьче до людей; зводячи з людьми — наближає до самого себе.

*Життя — це не те, що коїться з нами, а те — що відбувається з тим, що ми чинимо. І з тими, для кого ми це чинимо.

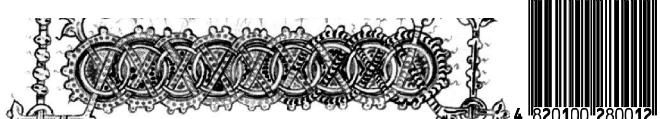
Передплачуйте газету

У кожному поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра», індекс 61671.

Газета містить актуальні матеріали з релігії та історії, богословські, філософські, літературознавчі та публіцистичні статті. В кожному числі є сторінка для дітей та юнацтва.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.

Засновник
і видавець
— колектив
Редакції газети

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР
Євген СВЕРСТЮК

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Архиєп. Ігор (ІСІЧЕНКО), Євген СВЕРСТЮК, Раїса ЛІША, Юрій ВІВТАШ
ЛІТЕРАТУРНИЙ І ХУДОЖНІЙ РЕДАКТОР: Раїса ЛІША
ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Надія САМУЛЯК
КОМП'ЮТЕРНА РОБОТА: Вікторія ЛЮБИЧ

Зайти: вул. Межигірська 21, 04071
Для листів: Україна-Україне, 01001, Київ-1, а/с 283.
E-mail: nashavira@ukr.net; <http://www.nashavira.ukrlife.org>
Телефон-факс: 425 68 06

Наш розрахунковий рахунок: 26004001282001, МФОЗ00142 в УКРІНБАНКУ

Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 6 вересня 2013 р.

Pозмовами про Стуса — поета сповнене повітря останніх років, його вже не замовиши. Збувався давня істинна: не вмре поет у пам'яті народний. Зерно падає на спрагту землю.

Вже з рік тому ходять темні чутки, що десять у темному кабінеті пущено натяк, що в темну добу обшуки, судів і вироків поет Василь Стус зрікся своєї першої книжки, а тепер тільки після надрукування того «зречення» буде дано дозвіл на друкування його віршів у радянській пресі. Чутки, м'яко кажучи, суперечливі...

А тим часом настало багато змін протягом одного року *перебудови*. У кожному разі російській літературі з честю повертають імена розстріляного Гумільова, вигнаного Войновича, публікують тюремні фото в профіль і фас Мандельштама та Мерхольда, і навіть ім'я патріарха російської незалежності думки Солженицина на газетних сторінках згадується з належним пістетом.

Радянська преса в Україні ревно зберігає завчений запобіглий тон щодо Москви, але демонстративно відвертається від усіх віянь, що ідуть від живої нинішньої Москви. Старі ветерани застою наводять марапет «під перебудову», щось говорять про двомовну мову, але «перестройку» вимовляють з присвистом...

В будь-якому разі безіменний автор публікації «Музасиля Стуса» («Молоді України», 13 квітня 1989 р.) не зробив передбудові навіть реверансів. Навпаки, він наче прокинувся з непорочного десятилітнього сну серед папок і томів кримінальних справ, заведених на поетів, і з хаянівникою гордістю починає їх перегортати. Розуміється, він всілякі папери, як зауважив ще Салтиков-Щедрін, гортає «неодбрительно». З другого боку, він творець паперів і син того полку, за статутом якого «не святі горшки ліплять»: сам оформляєш по тюромах літературних критиків, сам же замінюватимеш їх. Підписуватись будеш скромно: «Літератор». Досвід великий, лексика і фразеологія вироблені... Потім не пише вірші, а «виготовляє»... і не вірші, а «документи».

Ось як справно склався критичний нарис, спущений для «Молоді України»: «Тривалий час це ім'я було вилучене з творчого процесу. За антирадянські зображення В.Стус був двічі засуджений у 1972 і 1980 роках. Дехто однозначно вважає, що талановитий поет став однією з жертв періоду застою... Більш глибоке і досконале вивчення відповідних матеріалів засвідчує, що підстав для таких тверджень немає. Ось про що свідчать факти. Починаючи з 1963 року В. Стус систематично виготовляв, зберігав та розповсюджував документи і твори антироманського змісту, займався усною пропагандою, спря-

допитах він сідає на стілець, прикутий до підлоги, і відповідає на запитання: «З якою метою виготовляв вірша, що починається словами «Звіром вити, горілку пити?»

Але вже від самого початку ви пишете неправду: «тривалий час це ім'я було вилучене з творчого процесу». А коли воно взагалі було заалучене до «творчого процесу»?

Словом, могутня сила вашого стилю — в запаху до-

Михайліна КОЦЮБИНСЬКА, Євген СВЕРСТЮК

демія Т. Лисенко був у сто разів ідейніший і партійніший за академіка Вавілова, котрий невипадково був притягнений до кримінальної відповідальності...

Наш критик приналежні настільки інформований, що воліє анонімно використовувати гласність. Ось які достеменності ховаються у його секретній шкатулці: називав себе «українським борцем за справедливість (волю)», «за незалежну Україну», категорично заявляв «недобиткам бандерівських охвість»... Уявляєте собі — це говорить Василь Стус !

А бодай ви здорові були, товаришу аноніме! Вам таки справді не треба підписуватись: до того професійний стиль, що прізвищетилько заважало б.. І то стиль ретро. Навіть коли ви закінчуєте мажорною мудрістю: «сам же поєт розумів особисту вину трагічності своєї долі», то це теж тільки повторення Салтикова-Щедріна: «В России каждый получивший наказание всегда был сам виноват».

Ви заперечуєте, що Стус — одна з жертв періоду застою. Даремно.

І ви, і він — жертви епохи застою. Тільки різні жертви: він боровся за оновлення нашого життя, ви боролись і боретесь проти тих, хто за оновлення. Ви агресивна жертва. Задумайтесь над тим своїм документом для молодіжної газети. Адже читаці її нині передплачують і читають ті твори, які двадцять п'ять років тому Стус «злочинно» зберігав і розповсюджував, слухають по телевізору ту суну пропаганду, якою він «займався». Задумайтесь: ви ж в результаті «досконалого вивчення» знайшли в кримінальній справі Василя Стуса лише думки, а за думки ж не судять!

Ви страшна жертва сталінізму ще й тому, що ви судите вже засудженого і замордованого поета. Всі знають добру славу його імені. Знають його як лицаря чести. А ви в сталінській машині хочете забруднити це ім'я. Ось навіцо вам здається маска аноніма: навіть вам нині вже соромно підписуватись під таким документом.

Все ясно. Але все одно кожне покоління всіма мовами ставитиме вам і колегам вашим питання: «За що його розп'ято? За що його убито?»

Анонім про музу ВАСИЛЯ СТУСА

мованою не тільки проти недоліків нашого ладу, а проти нього взагалі. В окремих віршах, створених ще до першого засудження, виступав за виростання гнівом «допоки не упадуть тюремні двері», за Січ, яку не скарати «душителям сибірами і соловками» (1963) і т.d.

Факти, справді, вражаючі. Особливо той крамольний рядок «антироманського змісту» про «тюремні двері»: яке посягання на святыню! А як зухвалі антиромадські міркування про Січ, якої не скарати «сибірами і соловками»! Невідомо, як до цього рядка поставилася б Катерина II, а «літературний критик» періоду *передбудови* поставивсь серйозно, як до антирадянського зображення...

«Глибоко і досконало» аргументує він вироки В. Стусові методом порівняння: «навіть у неймовірних поневірняннях інші люди, переконані патроти, не втрачали віри в неминуче торжество соціалістичної демократії, оновлення нашої країни». Звичайно, на такий ідеал радянського патротизму замордований поет не тягнув, але для оновлення нашої країни він таки пожертвував життям...

кументальності. Разом з тим — в певності, що папки секретні: сторонні перевірати не будуть. Про достовірність «документів» цього ґатунку нині вже всі знають з газет... «Был бы человек, а дело найдется». Цікавіше тут інше: трафарет самозначення.

Візьмімо на здоровий глузд: поет роками пише вірші, перекладає німецьких та іспанських класиків. Його недопускають до преси, його не допускають навіть до роботи за професією. Йому і його оточення накидають темну підозру, що він не поет, що він навіть не кочегар, що він... просто підозрілий суб'єкт. Бо раз він якось висловився, коли всі розумні промовчали. Не підняв руки, коли всі «одноголосно» підняли. Вставив запитання, коли всі обачно мовчали. Зустрівся і розмовляв (про щось!) з такими, яких теж не друкують, і десь у випадковій автодорії прочитав кілька своїх віршів. Нарешті, десь зверху зловісно називав його прізвище... «Всі» чекають, коли ж це закінчиться ... арештом.

Нарешті — арешт. «Злочинець» під конвоєм. Одиночні камери, грости, вічка, важке клацання замків — все, як для каторжника. На

проханнях видавців», які вважають його талановитим поетом і видають першу книжку його віршів...

Не треба бути психіатром, щоб це оцінити. Але треба бути літературним критиком суворого режиму, щоб написати з цього приводу: «приходило часом прозріння й до В. Стуса. Після вироку у вересні 72-го року...» Саме й виявилось це «прозріння» в рішучій відсічі поета своїм видавцям... Колись в тих тюремних камерах будуть створені музеї-лабораторії з поясненням технології виготовлення тих документів «просвітніння».

То тільки фігулярний наш вираз, що «критик» прославився десять років. Навпаки, він пильно вивчав стосовні його матеріали. Він досконало знає клопоти пенсіонера Хвата, колишнього слідчого академіка Вавілова, як той довів ученої до такого просвітлення, аж той зрозумів: місце його не на міжнародному конгресі в мантії президента, а в арештантській робі в ролі шпигуна і зрадника батьківщини. Та ж не будь той окаянний академік Вавіловим, Хват спустив би для газети «Молоді України» таку критику, де чорним по білому довів би, що ака-